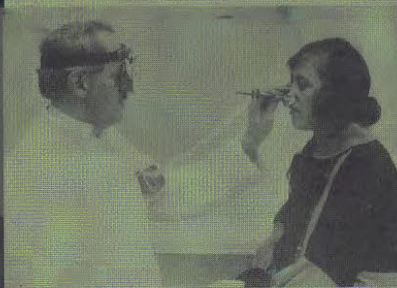
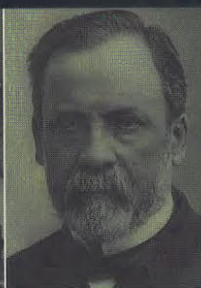

prof.dr. M.J. van Lieburg

DE OP TIJD SCHRIJFT

*Een selectie van
bronteksten uit het
Nederlands Tijdschrift
voor Geneeskunde
1857-1957*

Erasmus Publishing

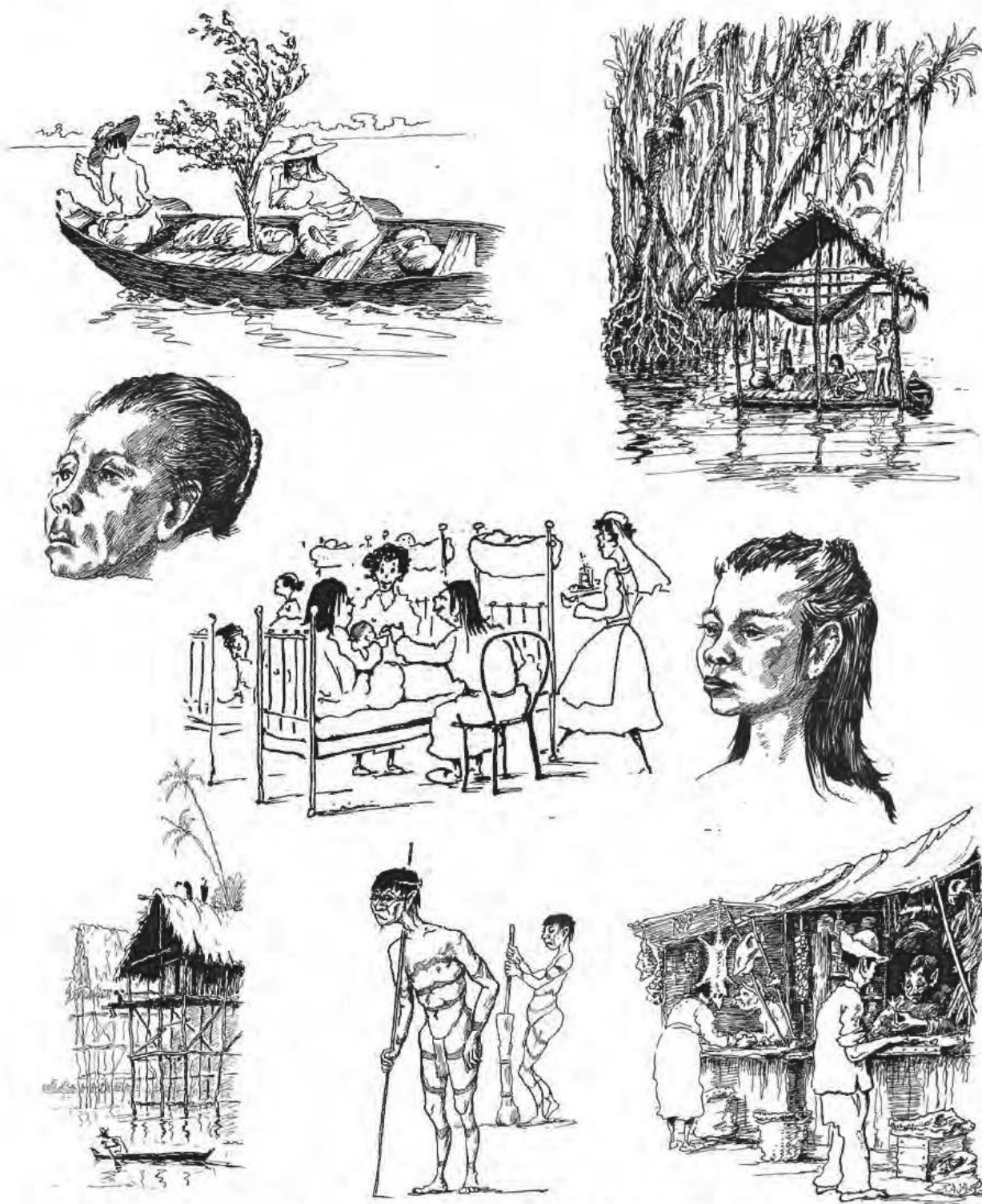
DE TIJD OP SCHRIJFT

*Een selectie van bronteksten uit het
Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde
1857-1957*

door
prof.dr. M.J. van Lieburg

ERASMUS PUBLISHING
Rotterdam 2007

[Afb. 223-collage]. De redactie van het NTvG probeerde de lezers haar tijdschrift bij tijd en wijle te onthalen op minder zwaarwichtige en wetenschappelijke teksten. De rubriek 'Feuilletons' was voor dergelijke bijdragen de aangewezen plek. Maar ook elders, bijvoorbeeld in de rubriek 'Brieven', komt men wel fraaie staaltjes van medische journalistiek tegen. De brieven van de Haarlemse vrouwenarts Adolf Melchior over zijn reis door het Amazonegebied, in 1954 in zeven afleveringen verschenen [De geneeskunde in het Amazonegebied, 98 (1954) 3250-3254, 3327-3330, 3424-3428, 3501-3504, 3607-3610, 3684-3687 en 3745-3748], zijn in die zin bijzonder dat ze illustraties bevatten die door de auteur zelf waren getekend. Melchior genoot in medische kring bekendheid als oprichter (in 1949) van de nog altijd bestaande vereniging 'Pincet en penseel', een kring van artsen die zich tevens als (amateur-)kunstenaars manifesteren. De oorspronkelijke bijschriften (v.l.n.r. en v.b.n.b.) luiden: 'Ziekenvervoer'; 'Woonhuis in het ondergelopen oerwoud'; 'Raimonda, door een schorpioen gebeten'; 'Elk bed had een schommelende wieg tussen de spijlen van het voeteinde'; 'Collega Dona Maria Isabel'; 'De schamele paalwoningen langs de Rio Negro'; 'Macu-indianen padú pruimende en stampende' en 'Kraampjes van een apotheekhoudend geneeskundige op de markt Ve-o-Pezo'.

Berichtgeving in het NTvG

Het NTvG bood zijn lezers niet alleen 'oorspronkelijke' bijdragen die door de redactie op hun wetenschappelijke merites waren beoordeeld en een min of meer ingrijpende redactionele bewerking waren gepasseerd, maar probeerde ook in andere rubrieken de Nederlandse medicus zoveel mogelijk op de hoogte te houden van de actuele ontwikkelingen op het terrein van de geneeskunde en gezondheidszorg. Die informatie omvatte allerlei wetenswaardige berichten uit de binnen- en buitenlandse geneeskunde; overlijdensberichten en andere biografische bijdragen en bibliografische overzichten met referaten van en 'wetenschappelijke mededelingen' over de belangrijkste publicaties. Ook waren er casuïstische mededelingen, welke rubriek sinds 1927 door klinische lessen werd geflankeerd. Ook de nieuwe rubrieken 'therapie' (1937) en 'actuele vraagstukken' (1941) probeerden het evenwicht te bewaren tussen de rijkdom aan artikelen over preklinische onderwerpen en dat wat vooral voor de medicus practicus van betekenis was; beide rubrieken werden in 1953 opgevolgd door 'capita selecta'. De berichtgeving over de ontwikkelingen op het terrein van de gezondheidszorg, buiten datgene wat al werd gerapporteerd in de rubriek Maatschappijberichten waar de NMG haar leden informeerde, kreeg in 1924 een nieuw platform in de rubriek 'arts en samenleving'. De rubriek 'geneeskunde en recht' (1931) fungeerde hiervoor als thematisch addendum. Ten slotte moet ook de rubriek 'geschiedenis der geneeskunde' worden genoemd, die – vooral tijdens het interbellum onder de protectie van de redacteur-gérant Van Rijnberk – veel ruimte kreeg in het tijdschrift.

Wie de moeite neemt om in een reeks jaargangen deze rubrieken door te bladeren en (selectief) door te lezen, verschaft zich een fascinerend caleidoscopisch beeld van de nationale en internationale gebeurtenissen en ontwikkelingen op het terrein van de geneeskunde en gezondheidszorg. In deze bundel kan slechts een miniem topje van deze ijsberg in beeld worden gebracht. Het betreft een 'selectie' uit de rubriek binnenlandse berichten die voor de onderhavige periode zo'n dertigduizend mededelingen bevat. Een deel daarvan behoort bij nader inzien niet in deze rubriek thuis, zoals biografische teksten (vgl. D16) en

(korte) referaten van wetenschappelijke tijdschriften. In de andere rubrieken, vooral in de rubriek 'arts en samenleving' treft men echter tal van teksten aan die men even gemakkelijk in de rubriek binnenlandse berichten had kunnen opnemen. Van een selectie op objectieve criteria was overigens geen sprake: de keuze kwam tot stand door uit elke jaargang slechts één, zegge één, bericht op te nemen die wat thema betreft exemplarisch is voor het desbetreffende jaar c.q. de desbetreffende periode, en waarvan de inhoud voldoende aanknopingspunten biedt om in het medisch-historische onderwijs nader op in te gaan.

BINNENLAND.

— **Verbetering der levenskansen in Nederland.** In het Jaarboekje voor 1905 der Vereniging voor Levensverzekering komt een belangrijk artikel voor van den heer A. J. van Rens, waarmede blijkt, dat de levenskansen in Nederland in de laatste 40 jaren belangrijk verbeterd zijn. Het wordt bewezen door de volgende tabellen.

Verdere gemiddelde levensduur. (Mannen).				
Leeftijden	1860/69	1870/79	1880/89	1890/99
0	37.3	38.4	42.5	46.2
10	46.8	48.0	50.4	51.7
20	49.3	49.3	49.3	49.4
30	52.6	53.7	55.1	56.9
40	55.8	56.5	57.6	58.1
50	59.2	59.6	60.5	60.7
60	63.2	63.3	63.9	64.0
70	68.2	68.2	68.5	68.6
80	74.6	74.6	74.7	74.7
Verdere gemiddelde levensduur. (Vrouwen).				
Leeftijden.	1860/69	1870/79	1880/89	1890/99
0	39.1	40.7	45.0	49.0
10	47.5	48.7	51.5	53.0
20	49.1	49.2	49.3	49.3
30	53.3	54.3	56.1	57.1
40	57.1	57.9	59.2	60.7
50	60.4	61.0	61.9	62.9
60	63.8	64.1	64.8	65.0
70	68.4	68.4	68.6	68.6
80	74.8	74.7	74.9	75.0

Volgens den schrijver is de oorzaak te zoeken gedeeltelijk in de vermindering der epidemien, en voor een ander deel in de verbeterde hygienische toestanden. Deze laatste werken daartoe ook nog mede, doordat zij een vergrooting der levenskracht bij opvolgende geslachten tengevolg hebben. Immers de 50-jarigen uit de laatste sterftabel zijn uit een andere generatie voortgekomen, dan de 50-jarigen uit de sterftabel van 1860/69. De hier besprokene tafels zijn sterftafels van gelijktijdig levenden en als nu de opvolgende geslachten steeds betere levenskansen krijgen, moet daardoor ook vergrootte levenskracht ontstaan, zoodat de oorzaak daarvan wellicht ook nog te danken is aan den tijd van vóór 1860. Het is echter thans nog niet mogelijk uit te maken welke der beide invloeden het meest tot de verbetering, tot de verandering der cijfers, heeft bijgedragen. In vergelijking met gelijktijdige cijfers in Engeland en Duitschland is de sterftekans hier te lande geringer dan daar.

[Afb. 224]. Fragment uit de berichtenrubriek van het NTvG van de aflevering dd. 18 februari 1905 (zie D-49).

De geselecteerde berichten zijn chronologisch gerangschikt. Achter het jaartal is een verwijzing opgenomen naar de A-, B- en C-teksten die in dat jaar zijn verschenen.

1857 [→A1, A3, A30 en A54]

[D1] *Hygiënisme en milieuzorg*

Haarlem. Zoo als wij onlangs mededeelden heeft de gemeenteraad alhier toen een besluit genomen, waarbij aan eenige fabrikanten werd verboden, om na den 1 Junij e[erst] k[omende] uit hunne fabrieken water, met vuile stoffen bezwangerd, in de stadsgrachten te doen uitloopen. De Raad was namelijk van oordeel dat de schadelijke uitdampingen uit de stadswateren, waarover reeds zoo lang was geklaagd, uitsluitend moest worden toegeschreven aan de stoffen, die uit de bedoelde fabrieken in de stadswateren vloeijen. Tegen dat raadsbesluit openbaart zich thans eene sterke oppositie onder de burgerij. Niet alleen dat, indien het besluit zal worden gehandhaafd, 1/12de deel van de stadsbevolking broodeloos zal worden, maar – wat in dezen nog al merkwaardig is, en de feil moge anderen tot leering strekken – het schijnt buiten allen redelijken twijfel zeker te zijn, dat het bederf der stadswateren hier inderdaad het minst door de fabrieken wordt teweeg gebracht, maar dat aan de hoogst gebrekkige uitbaggering en spuijng der stadswateren over het geheel de schuld moet worden geweten van de schadelijke uitdampingen. (Men kan niet zeggen, dat Haarlem zeer gelukkig is in hare medico-politische aangelegenheden. Eene gezondheidscommissie, die de zaken vooraf eerst naauwkeurig onderzocht, schijnt toch ook voor Haarlem niet zo geheel overtuigend.)

1858 [→C4]

[D2] *Hygiënisme en woningbouw*

Genemuiden. Ter bevordering van 'gezondheid, zindelijkheid en andere maatschappelijke deugden' zal hier aanvankelijk een tiental doelmatig ingerigte arbeidswoningen worden opgericht. Ongetwijfeld zal het hierbij niet blijven. (De wakkere burgervader van Genemuiden, die reeds zoo veel goeds heeft verricht in die gemeente, welke, zelve rijk, zoo vele arme inwoners telt, kan het pauperisme gewis ook daardoor krachtig tegengaan, dat hij zorg drage, zoo veel mogelijk is, voor gezonde woningen! Dit kan en behoorde plaats te hebben hier, en overal elders. Ref.)

1859

[D3] *Militair-geneeskundig onderwijs op 'pillenschool' en universiteit*

's Rijks Kweekschool voor Militaire Geneeskundigen te Utrecht. Het Verslag vermeldt, dat 'het toezigt over het gedrag der leerlingen ook buiten de inrigting behoorlijk en zorgvuldig werd gehouden. Hetgeen omtrent de wijze waarop de tucht over de leerlingen dier school wordt uitgeoefend, wel eens bekend is geworden, doet den wensch ontstaan, iets meer daarvan te vernemen dan het Verslag inhoudt. Er is toch door zaakkundigen wel eens beweerd, dat hier de strekking der tucht zou leiden tot zulk eene overdreven zorg om de leerlingen der Kweekschool van de studenten der Hoogeschool verwijderd te houden, dat daardoor het wederzijdsch bijwonen der lessen en het

gebruik van de hulpmiddelen, die beide inrigtingen voor het onderwijs aanbieden belemmerd, zoo niet verhinderd wordt, tot groot nadeel der studie. Gaarne zou uwe Commissie vernemen wat er van die klagt is.'

1860 [→A5 en B3-1]

[D4] *Bestrijding van de kwakzalverij*

Assen. Den 4den april werd voor den Regtbank alhier de zaak behandeld van zekeren Staal, die zich in het Zuid-westelijk gedeelte dezer provincie heeft opgehouden en daar, onder het voorgeven, dat hij een professor in de geneeskunde uit Groningen was, van onderscheidene lieden geld heeft ontvangen voor het geven van raad en het verkoopen van zoogenaamde geneesmiddelen. Uit het getuigenverhoor bleek o.a. dat bij een gezin in de gemeente Hoogeveen was gekomen, waarin een jong meisje reeds zeven jaren sukkellende was. Nadat hij zijne voorgewende qualiteit had kenbaar gemaakt, verklaarde hij, dat het meisje betooverd was en een hagedis zonder staart in het lijf had; hij nam echter aan het te genezen, mits hem eene zekere som werd betaald; men werd het hierover eens, en nu gaf hij een drankje, waarvan men op gezette tijden het zieke kind iets moest ingeven en telkens even zooveel daarvan in het vuur moest werpen. Bovendien trok hij een streep voor de deur en verklaarde, dat de tooverheks dien streep niet zou durven overschrijden. De ziekte week evenwel noch voor het drankje, noch voor den streep. Er zijn zeven getuigen verhoord. Het Openbaar Ministerie eischte eene gevangenisstraf van vijf jaren. Den 11den april veroordeelde de Regtbank den beschuldigde tot vijf jaren gevangenisstraf en twee geldboeten, ieder van f 25,00.

1861

[D5] *Praktische problemen bij sanitaire maatregelen*

Utrecht. Uit eene discussie, gehouden in den gemeenteraad, den 30sten mei j.l., blijkt, dat de bekende verordening op het ledigen en reukloos maken der privéputten, welke in deze stad bestaat, onvoldoende werkt, omdat de met het werk belaste personen den chloorkalk niet altijd goed in de stoffen omwerken, en wel uithoofde van de hinderlijkheid van den chloorkalk voor de oogen der werklieden, die met de behandeling belast zijn.

1862 [→A4 en A70]

[D6] *Financieel voordeel van verbeterde fecaliënaafvoer*

Groningen. Hoe de belangen der hygiëne zich soms volkomen wel laten vereenigen met die van de financiën der gemeenten, ook voor het oog en verstand van den bekrompensten en kortzigtigsten mensch, moge – als jongste voorbeeld in dien geest – blijken uit het feit, dat, naar luid der overgelegde stukken aan den gemeenteraad alhier, de vuilnis (die hier grootendeels van stadswege wordt opgehaald, verzameld en verkocht) over het jaar 1861 aan de stadskas heeft gereendeerd de som van f 47.498,47⁵. De opbrengst der

vuilnis is alhier eenige duizenden gulden des jaars meer geworden, sinds en doordien de [g]ier van de mestplaats nu niet langer in de stadswateren stroomt en die in hooge mate bederft, maar ook met zorg wordt opgevangen, afzonderlijk bewaard en verkocht. Wanneer men in aanmerking neemt, dat ook nog te Groningen, waar nu toch reeds voor ongeveer eene halve ton gouds aan mestspecie jaarlijks alléén van stadswegen wordt zamengebracht, waarvan anders een groot gedeelte, in strijd met alle regelen van huishoudkunde en gezondheidsleer, der bevolking tot nadeel zou strekken, in dit opzigt nog veel te doen en te verbeteren overblijft, wat (mag men dán wel vragen) zal er dan wel niet te doen zijn in zoo vele andere steden, waar het 'laisser-faire' ook in dit opzigt de wel zeer liberale, maar toch in dit geval niet de ware oekonomische grondregel is!

1863 [→B2-1]

[D7] *Geschenk aan het etnografisch museum*

In het dezer dagen bekend gemaakt verslag over 1862, betreffende de Rijksverzameling te Leiden, die, bekend onder den te beperkten naam van Rijks Japansch Museum Von Siebold, al meer en meer een algemeen ethnographisch museum wordt, komt, ten aanzien van hetgeen waarmede een geneeskundige die inrigting heeft verrijkt, o.a. het volgende voor: 'Eene bijzonder belangrijke bijdrage heeft het museum te danken aan Dr. G.J. Wienecke, off[icier] van gez[ondheid] der 2de kl[asse], te Atapoepoe op Timor. Deze heer, die ook voor de belangloozen ijver werkzaam is, en zich vrij wat opofferingen laat welgevallen, om ook buiten zijne ambtsbetrekking de wetenschap nuttig te kunnen zijn, heeft in Midden-Timor eene ethnographische verzameling bijeengebracht en voor het museum ten geschenke overgezonden.'

1864 [→A6 en A55]

[D8] *Poging tot een fonds voor orthopedische hulpmiddelen*

's-Gravenhage. Bij de overweging, dat zoo menig kind tot regelmatige ontwikkeling van het beenderenstelsel de hulp van zoogenaamde orthopaedische toestellen behoeft en hoe menig volwassene, door ongeluk of alleen door de inspanning, die zijn beroep van hem vordert, slechts met behulp dezer toestellen in staat kan blijven in zijn onderhoud te voorzien; dat de uitgaven hiervoor meestal de middelen van de arbeidersklasse te boven gaan, en de armbesturen hierin veelal zich terugtrekken, hebben de Heeren dr. Van Bijland, dr. Vollgraff, Van der Noordaa en Schoevers alhier, ten vorige jare eene poging in het werk gesteld, om, door het zamenbrengen van een fonds ten voorzamen einde, bedoelde lijders te hulp te komen. Vermits echter toen het oogmerk niet voldoende werd bereikt, zijn genoemde Heeren thans opnieuw bezig, hun plan, zoo mogelijk, te verwezenlijken.

1865

[D9] *Nalatigheid van het gemeentebestuur*

Arnhem. De Plaatselijke Commissie van Geneeskundig Toezicht alhier heeft in vrij sterke bewoordingen haar gevoelen uitgesproken omtrent de noodzakelijkheid eener goede riolering der stad, en daarbij in cijfers aangetoond 'dat Arnhem, zoo heerlijk gelegen, en hetwelk eene der gezondste steden des lands kon zijn, geenszins dien roem kan wegdragen, gelijk o.a. in de jaren van het woeden der cholera, bij mazelen, enz. is gebleken'. De poging der Commissie heeft aanvankelijk niets gebaat.

1866

[D10] *Onwetenschappelijke presentatie van exotisch geneesmiddel*

In de gewone vergadering der Koninklijke Akademie van Wetenschappen te Amsterdam, afdeling Natuurkunde, van 30 december j.l., werd o.a. kennis genomen van eene missive van dr. J.A. van Dissel, stads-geneesheer te Samarang, bevattende een Chineesch middel voor oogziekte, alsmede opmerkingen bij de behandeling van choleralijders. De Heer Van der Hoeven was van meening, dat dergelijke mededeelingen hier eenigzins misplaatst zijn, waarin de vergadering toestemde, en zich mitsdien bepaalde bij het rigten eener uitnoodiging aan den Heer Van Kerckhoff, om het ingezonden specimen wel aan eene scheikundige analyse te willen onderwerpen en van zijne bevinding later verslag te doen, waartoe deze zich bereid verklaarde.

1867

[D11] *Verbranding van beddegoed en kleding bij besmetting*

Zwolle. Bij besluit van Burgemeester en Wethouders van Oosterhout (Noord-Brabant) zijn, dezer dagen, 'tot stuiting van den voortgang der cholera aldaar,' ten behoeve van den Staat onteigend en verbrand het bed met kussens, dekens, enz., waarop een persoon aldaar aan de cholera was overleden. Het besluit van onteigening is gegrond op art. 69 der Wet van 28 Augustus 1851 [...] en op de verklaring van den geneesheer, dat de ziekte (vermoedelijk zal bedoeld zijn: onder aanwending van andere voorbehoedmiddelen) op geene andere wijze dan door onteigening en verbranding dier voorwerpen kon worden gestuit. Deze wijze van handelen verdient algemeener in het werk gesteld te worden. Het eenige bezwaar daartegen zou in de geldelijke opoffering gelegen kunnen zijn. Doch al ware die grooter dan in den regel het geval zal zijn, ook dán nog zou dat bezwaar niet in aanmerking mogen of kunnen komen. Bij een zeer hevig geval van angina diphtherica, dat alhier, te Zwolle, vóór eenige dagen voorkwam (waar overigens sedert geruimen tijd van deze ziekte niets is gebleken), werd ook het beddegoed, de kleeren enz. van het lijdertje door verbranding vernietigd (met algeheele instemming van het betrokken hoofd des huisgezins), onder gelijktijdige aanwending van de noodige desinfectie van de ziekenkamer enz. Op deze wijze alléén komt mij [=L. Ali Cohen, v.L.] voor, dat van krachtige en afdoende

maatregelen tegen de verdere verbreiding van zoodanige ziekten spraak kan zijn!

1868

[D12] *Chloroformdood door zelfmedicatie*

Naar aanleiding van het ongeval, dat den geneeskundige A., te D. in Drenthe [=Willem T. Ansingh uit Dwingeloo, v.L.], vóór eenige dagen is overgekomen, toen hij, ter stilling van kiespijn, eene te sterke dosis chloroforme aanwendde, ten gevolge waarvan hij uit de verdooving niet weder is ontwaakt, zij opgemerkt, dat dergelijke gevallen van dood, door onvoorzigtig eigengebruik van chloroforme, reeds herhaaldelijk zijn voorgekomen. Wij herinneren ons o.a. het geval van een ouden, zeer ervaren heelmeeester, in eene onzer voornaamste steden, die gewoon was tegen zijne heftige jichtpijnen chloroforme in te ademen, en op een morgen dood op zijn stoel gevonden werd, met het opene fleschje met chloroforme nog in een zijner handen. Zoo bezweek ook, ten vorigen jare, de echtgenoot van prof. A. Martin, te München, die uit onvoorzigtigheid een glaasje met chloroforme op haar bed, geschud had en zóó spoedig verdoofd werd, dat zij zich niet meer verroeren, noch om hulp roepen konde.

1869

[D13] *Volksvoorlezingen over gezondheidsleer*

Aan het besluit, door den Geneeskundigen Raad voor Overijssel en Drenthe [...] betreffende het doen houden van volksvoorlezingen over gezondheidsleer in onderscheidene gemeenten van genoemde provincien, en wel door eenige zijner leden die zich daartoe welwillend hebben beschikbaar gesteld, is aanvankelijk met het meeste succes gevolg gegeven, in de eerste plaats door den heer dr. J.A. van Ketwich Verschuur, den ijverigen secretaris van gemelden Raad, die te Deventer, Meppel en Zwolle zulke voordragten heeft gehouden. Bijgewoond door een talrijk publiek uit de volksklasse, en op bevattelijke wijze en praktische toespoken ingerigt, mogen deze pogingen als volkomen geslaagd beschouwd worden, en zullen zij aanleiding geven tot verdere werkzaamheden van dezen aard. Tot afwisseling werden, door andere sprekers, na de pauze gepaste dichtstukken voorgedragen.

1870

[D14] *Maatregelen tegen import van epidemische ziekten*

De Minister van Marine heeft ter kennis van belanghebbenden gebragt, dat de schepen (1) komende uit Russische havens, uitgezonderd uit die, gelegen aan de Zwarte Zee, en (2) komende uit de havens, gelegen aan de Oost- en Zuidkust van Spanje, Gibraltar ingesloten, bij binnenkomst in een Nederlandsche haven als van besmetting verdacht zullen worden beschouwd, naardien in Rusland de cholera is uitgebroken en aan de genoemde kusten van Spanje de gele koorts heerscht.

1871 [→B6-2 en C8]

[D15] *Aletta Jacobs wordt medisch studente*

Groningen. Mejufvrouw A. Jacobs, van Sappemeer (in deze provincie), die ten vorigen jare, eene akte als leerling-apotheker heeft verkregen, is voornemens aan de Hoogeschool alhier zich te doen opleiden tot geneeskundige; de moeilijkheid van het admissie-examen (of liever van het letterkundige gedeelte van hare examens) zal vermoedelijk bij wijze van dispensatie opgeheven worden. Het plan schijnt te zijn, na deze paaschvacantie met het houden der propaedeutische collegies aan te vangen. De hoogleeraren van de propaedeutische faculteit worden gezegd, de zaak alleszins te zullen in de hand werken, alsook hetgeen de uitvoering van het plan mogt kunnen hinderlijk zijn, voor te komen of op te heffen. De jonge jufvrouw Jacobs schijnt een bijzonderen aandrang voor de uitoefening der geneeskunst te gevoelen en zoodoende de ijsbreekster in dezen in ons vaderland te worden. (Haar vader en een broeder zijn Geneeskundigen, een ander broeder Apotheker.) [L. Ali Cohen].

1872

[D16] *Overlijden van Minister Thorbecke*

De schepper onzer tegenwoordige geneeskundige Staatsregeling, de Minister J.R. Thorbecke, ontviel in den aanvang van deze maand, 4 juni, op 74-jarigen leeftijd, aan vaderland en koning. De staatsman, wiens bijzonder groote verdiensten jegens onzen staat over het geheel door ieder, voor- of tegenstander, met dankbaarheid worden erkend, heeft zich zeer zeker ten aanzien van onze geneeskundige wetgeving bijzonder verdienstelijk gemaakt, in aanmerking genomen de overgrootte bezwaren en de bijzondere moeilijkheden, die gedurende omtrent eene halve eeuw aller wenschen om tot zoodanige wetgeving te geraken, hebben in den weg gestaan. Alleen een Minister, krachtig en doorzettend als Thorbecke, scherpzinnig en bekwaam als hij en met een gezag als hij vermogt uit te oefenen, kon het indertijd gegeven zijn, ook vooral die wetgeving tot stand te brengen, zij het ook hier en daar gewijzigd, niet overeenkomstig zijne inzichten. Ook de geneeskundige Staatsregeling van 1 Junij 1865 met hare gevolgen zal in de geschiedenis van ons staats- en volksleven ten allen tijde als een der monumenten prijken, die Thorbecke gedurende zijn werkzaam leven het vaderland tot nut en zich zelven tot eere heeft opgerigt.

1873 [→A57 en A71]

[D17] *Advies om zich niet als medicus in Nederlands-Indië te vestigen*

Een 'Indisch geneesheer' heeft onlangs in het *Nieuws van den Dag* een artikel geplaatst over de 'Burgerlijke geneeskundigen in de binnenlanden van Nederlandsch Indië'. Het slot van dat artikel zal inhoud en strekking van dat opstel genoegzaam doen kennen. Het luidt als volgt: 'Of vele geneeskundigen op grond van de gedane oproeping zich zullen aanmelden, betwijfel ik zeer,

en beklag reeds vooraf degenen, die zich door die f 1.200 's jaars hebben laten verlokken. Ze zullen zich bij aankomst alhier deerlijk teleurgesteld zien; vooral daar thans het avenir van den geneesheer in Holland aanmerkelijk is verbeterd. Zoolang de Regering van Nederlandsch-Indië den civielen geneesheeren geen vast inkomen van f 250 à f 300 's maands verzekert, en hun alle voorregten toekent, die de ambtenaren alhier genieten, waaronder vooral pensioen voor hen en hun gezin enz., is het niemand aan te raden, zich aan al de gevolgen van een tropisch klimaat bloot te stellen.'

1874

[D18] *Beperking van dierexperimenten*

De Minister van Binnenlandsche Zaken heeft, in antwoord op het door de Haagsche Vereeniging tot bescherming van dieren gerigt adres betreffende de proeven op levende dieren, aan het bestuur der Vereeniging te kennen gegeven, reeds aan het daarin vervatte verzoek te hebben voldaan. De Minister heeft namelijk heeren curatoren der Rijks Hoogeschoolen en van het Athenaeum te Amsterdam, zoomede den directeur der Rijks-Veeartsenijschool, het verlangen van de Vereeniging kenbaar gemaakt, 'dat proeven op de levende dieren tot de volstrekt noodzakelijke gevallen mogen worden beperkt én dat daarbij naauwgezet gebruik worde gemaakt van de voorhanden middelen, om het pijnlijke der kunstbewerking zooveel mogelijk te verzachten'.

1875

[D19] *Intoxicatiegevaar van kleurstoffen*

Amsterdam. Vermits in den laatsten tijd weder herhaaldelijk meer of minder ernstige gevallen van vergiftiging zijn waargenomen, veroorzaakt door behangselpapier, dat door arsenikhoudende kleurstoffen groen geverfd was, heeft de Gezondheidscommissie te Amsterdam nogmaals de aandacht der ingezetenen gevestigd op het gevaar, dat aan het gebruik zoowel van bedoeld behangselpapier als van groene rolgordijnen, kleedjesstoffen (tarlatan), kunstbloemen, lampenkappen, sitspapier, enveloppen enz. verbonden is, onder ernstige aanbeveling, de noodige behoedzaamheid in acht te nemen bij de keuze van bovengenoemde voorwerpen.

1876

[D20] *Tijdschriften over gezondheidsleer*

Amsterdam. Niettegenstaande het tijdschrift de *Schat der Gezondheid* in 1858 opgericht in 1864 ophield te wer-

ken en er een tiental jaren verliep alvorens op nieuw een blad aan *Hygieia* gewijd in het licht verscheen en ook dit als een bloeiende tweejarige plant al spoedig moest sterven, bleef toch de behoefte voortbestaan aan een orgaan om de hygiëne bij bevolking en besturen ingang en behartiging te doen vinden. Het zoo spoedig verdwijnen van het weekblad *Hygieia* zelf was een reden te meer om de krachten te vereenigen van de voorstanders en beoefenaars der toegepaste wetenschap, die de natuurlijke oorzaken van stoornis der volksgezondheid tracht te erkennen en zooveel mogelijk te verwijderen. De verspreiding dier kennis in bevattelijke vorm onder hen vooral, die meer de vruchten als de methode dier studie interesseert, vereischt een solide, ook in financieel opzicht, niet van een enkel persoon afhankelijk middel van publiciteit. Met de ervaring elders opgedaan voor oogen, heeft zich daartoe eene Vereniging geconstitueerd, die een *Nederlandsch Tijdschrift voor Gezondheidsleer* zal uitgeven. [...]

1877

[D21] *Opening particuliere chirurgische polikliniek*

Amsterdam. Dr. A.W.C. Berns alhier heeft blijkens een door hem aan de geneeskundigen alhier gerigt schrijven sinds 16 julij in een der benedenvertrekken van het Zeemanshuis op het Kadiksplein, hem welwillend door het bestuur der Inrigting afgestaan, eene chirurgische polikliniek geopend. Hij stelt zich aldaar op de werkdagen van 12-1½ uur en des zondags van 8½-9½ uur ter beschikking van hen, die zijne heilkundige hulp moeten willen verlangen. Minvermogenden worden kosteloos door hem bijgestaan en waar het noodig blijkt, van hetgeen tot hun behandeling en verband vereischt wordt, evenzoo kosteloos voorzien. Eveneens stelt hij zich beschikbaar tot het verlenen van de eerste heilkundige hulp aan personen, die later elders moeten verpleegd worden. Over een draagbaar voor het transport der zieken kan daartoe ten allen tijde in bovengenoemd lokaal beschikt worden.

1878 [→C6 en C7]

[D22] *Verbetering van de volksgezondheid in Suriname*

Uit een brochure van den Heer N. van der Brandhof, distrikts-commissaris in Suriname, blijkt, – wat trouwens een bekend feit is, – dat, zal de kolonie kunnen blijven bestaan en vooruitgaan, Suriname in het bezit moet komen van een geordende en aangroeiende krachtige bevolking. Immigratie zal die niet verschaft

1876 [D20a] *Virchow over medisch-historische onderwijs*

'Geene geschiedenis der geneeskunde aan onze Hoogeschoolen?' is het opschrift van een stukje, geplaatst in de *Nieuwe Rotterdammer Courant* van 25 maart j.l. en ondertekend E. De (zeer op prijs te stellen) strekking van het opstel laat zich volkomen uitdrukken door de daarboven geplaatste woorden van Virchow: 'Ich halte einen jeden Unterricht ohne historische Grundlage für eine Barbarei' [L. Ali Cohen].

fen, zoolang het doel daarbij slechts is tijdelijke plantagearbeid. De bevolking der kolonie zelve vermindert telken jare, daar de sterfte de geboorte overtreft; een gevolg van onvoldoende voeding, slechte verpleging der kinderen en onzedelijkheid. Van de vrijgemaakten heeft twee derde zich verspreid in de buitendistricten, waar zij verwilderen. De schrijver wil daarom meer zorg besteed zien aan de volksgezondheid, en wenscht dat verlaten of nog in bewerking zijnde plantages worden ingericht als dorpen, waar erven van één of meer hectaren worden gesteld ter beschikking der vrijgelatenen. Reeds is in dien geest gehandeld. Wordt daarmee voortgegaan, wordt de Creolen-bevolking verzameld, dan zal de kleine landbouw bevorderd worden, en de kleine landbouwer zal den Europeeschen planter van nut zijn. De ervaring in het district Nickerie bewijst, dat op die wijze van de negerbevolking wat te verwachten is.

1879 [→A16]

[D23] *Gewijzigde recruterings van officieren van gezondheid bij de Zeemacht*

Bij de behandeling der Staatsbegroting voor 1879 in de Tweede Kamer, hoofdstuk Marine, deelde de Minister van dat departement mede, dat de weinig gunstige uitkomsten, die de opleiding van officieren van gezondheid bij de school te Amsterdam voor de Marine oplevert, hun hebben doen besluiten, zich, voorloopig althans, te bepalen tot het aannemen van studenten aan de universiteiten. [...] Dat door verbetering hunner positie en hunner vooruitzichten met alle bereikbare middelen getracht moet worden, het aantal officieren van gezondheid in eene gunstiger verhouding te brengen met de voor den dienst noodige geneeskundigen, zal dan ook wel door niemand en het allerminst door den Minister van Marine ontkend worden.

1880 [→B4-1, C2 en C10]

[D24] *Vrees voor ongevaccineerde bevolking te Scheveningen*

Niet onjuist werd in het *Handelsblad* van 28 juli j.l. het volgende opgemerkt, naar aanleiding van het feit, dat wegens vrees voor de pokken de vreemdelingen dit jaar niet te Scheveningen kwamen: 'Men heeft geklaagd dat de vreemdelingen niet naar Scheveningen wilden gaan; het was niet omdat daar de pokken heerschte, maar omdat men weet dat de bevolking daar wegens zoogenaamde gemoedsbezwaren niet behoorlijk gevaccineerd en gerevaccineerd is. Komt er te Scheveningen een poklijder uit Parijs, dan is er veel meer kans dat zich daar eene moorddadiger epidemie ontwikkeld dan elders. Men zij daar dus op zijn hoede.'

1881

[D25] *Gezondheidscommissie voor Maastricht verlangd*
Maastricht. Door den geneeskundigen adjunct-inspecteur en het raadslid dr. Fouquet worden pogingen aangewend tot oprichting eener vereeniging ter bevordering

der volksgezondheid te Maastricht, naar aanleiding van het – vooral in de laatste jaren – klimmend sterftecijfer dezer stad. De daartoe gehouden meeting [...] was druk bezocht en daar van verschillende zijden instemming werd betuigd en medewerking toegezegd, bestaat er alle kans dat Maastricht binnen kort eene vrije, van het gemeentebestuur onafhankelijke vereeniging ter bevordering der volksgezondheid rijk zal zijn. Daar deze overigens zoo gunstig en in het midden van een zoo gezonde landstreek gelegen stad op hygiënisch gebied veel te wenschen overlaat, is het zeer te wenschen dat daar eene vereeniging als bovenbedoeld tot stand kome. Ze zal echter met veel moeilijkheden te kampen hebben, alvorens ze Maastricht wederom tot een der gezondste steden van Nederland gemaakt zal hebben, waarop het door zijn ligging alle aanspraak heeft.

1882 [→A14 en B6-3]

[D26] *Pylorusresectie succesvol uitgevoerd*

Maastricht. Den 27sten januarij j.l. is hij Jufvrouw R. uit Venlo door dr. L.T. van Cleef, die haar gedurende eenige jaren aldaar reeds behandeld had, wegens nagenoeg volkomen stenose en ulcus ventriculi de resectio pylori met goed gevolg verrigt. De lijderes is thans (12 februarij) nagenoeg hersteld, ofschoon nog uiterst vermagerd. Zij gebruikt ligte vleeschspijzen, slomp, melk, bouillon, eieren, beschuit en wijn, zonder de minste digestiestoornis. Zij wandelt weder door de ziekenzaal en zit uren lang in een stoel. Zij is vrolijk en opgeruimd, vol goeden moed, zoodat aan haar volkomen herstel niet te twifelen is.

1883 [→C40]

[D27] *Proeven met anthrax in Limburg*

De in de provincie Limburg genomen inentingsproeven met miltvuurgift volgens de methode van Pasteur zijn naar wensch geslaagd. De schapen, welke met doodelijke smetstof waren ingeënt, zonder de beide voorafgegane voorbehoedingsinentingen te hebben ondergaan, zijn aan de gevolgen van miltvuur gestorven; daarentegen zijn de dieren, welke alle drie de inentingen hebben ondergaan, in gezonden toestand.

1884 [→A7 en B4-2]

[D28] *Gereformeerde krankzinnigen-, doofstommen- en blindenzorg*

Utrecht. In een den 9den oktober alhier gehouden vergadering, heeft de Vereeniging tot Christelijke verzorging van Krankzinnigen, Doofstommen en Blinden zich geconstitueerd en werden de vroeger rondgezonden concept-statuten aangenomen. De Vereeniging zal zich ook de belangen der zenuwlijders aantrekken, terwijl, wat de verpleging van doofstommen en blinden betreft, de opvoeding van doofstomme en blinde kinderen bedoeld wordt. De grondslag dezer Vereeniging, uitgedrukt in art. 2 der Statuten, zal zijn, de Heilige Schrift, naar de verklaring der Gereformeerde kerken, vervat in hare belijdenisschriften: den Catechismus, de

belijdenis en de vijf artikelen tegen de Remonstranten. Het bestuur zal uit negen leden bestaan, waarvan minstens zes bovengenoemde overtuiging moeten toegeedaan zijn.

1885 [→A8 en A72]

[D29] *Het gymnasium niet geschikt als vooropleiding van medici*

In het jongste nummer van het tijdschrift der Vereeniging van Leeraren aan Inrichtingen van Middelbaar Onderwijs behandelt prof.dr. J.H. [=J.M.] van Bemmelen te Leiden de vraag: Wat is de meest geschikte plaats van opleiding voor aanstaande studenten in de geneeskunde: het Gymnasium of de Hoogere Burgerschool. Hij komt tot de conclusie, dat dit buiten twijfel de Hoogere Burgerschool is. Volgens den Heer Van Bemmelen verschaft het Gymnasium, zooals het thans is ingericht, geen geschikte opleiding aan de toekomstige medici, aangezien de meeste gymnasiasten met veel moeite de beginselen der natuurkundige wetenschappen leeren, en ten slotte slechts eene geringe kennis en ontwikkeling daarin verwerven. Toch is de Heer Van Bemmelen geen vijand van classieke vorming. Letterkundige studiën acht hij voor den knaap tot aan zijn zestiende, of, als zijn aanleg minder gunstig is, tot aan zijn achttiende jaar, het meest geschikt. Maar het Gymnasium verschaft hem vervolgens, als hij medicus moet worden, niet wat hij noodig heeft, zelfs niet wat de mathesis betreft. Het Gymnasium zoude geheel anders moeten worden ingericht, om voor aanstaande medici en natuurphilosophen eene geschikte plaats van voorbereiding te worden. [...]

1886 [→A12, A18 en B4-3]

[D30] *Voor honddolheid niet Pasteur, maar de pastoor*

Naar de *N[ieuw]e Rott[er]damsche Courant* bericht heeft de te Made door een dollen hond gebeten L. Jooren afgezien van zijn voornemen zich naar Parijs te begeven, om zich aan de inenting tegen hondsdolheid te onderwerpen, daar hij zich genoegzaam beschut waant door de bewerking van bezing (bezwering), welke hij te Achel (België) heeft ondergaan. Volgens de *Noordbrabanter* zal dit waarschijnlijk geschied zijn in het op een uur afstand van Achel gelegen dorp Lille-St. Hubert, alwaar de pastoor, evenals te St. Hubert in Luxemburg, de gebeten personen overleest en hun eenige gebeden en goede werken oplegt, eene behandeling, in welke genoemd blad meer vertrouwen stelt dan in de inenting van Pasteur.

1887 [→A9 en B8-1]

[D31] *Vrouwenhandel: onderdeel van medische bemoeienis met prostitutie*

De Commissie der Staten-Generaal, in wier handen gesteld was de verklaring betreffende de door Nederland en België te nemen maatregelen tegen den zoogenaamden handel in jeugdige vrouwen en meisjes, juichte in het algemeen, zonder er zich te hooge verwachtingen van voor te spiegelen, het doel der Regee-

ring toe. De tekst der verklaring gaf tot enkele opmerkingen aanleiding. Er heerschte geen eenparigheid van gevoelen ten opzichte van de vragen: uit welke omstandigheden en op welk tijdstip van dit gedwongen worden tegen eigen wil zal moeten blijken? en wie omtrent het al of niet bestaan van dwang tot prostitutie eene beslissing zal moeten nemen. De Commissie maakte voorts de opmerking, dat het terugzenden van getrouwde vrouwen, die zich aan prostitutie overgeven, op verzoek harer echtgenooten niet tot de alledaagsche gevallen zal worden gerekend, terwijl het daarenboven twijfelachtig is of de echtgenoot, die er prijs op stelt de langs dezen weg terugkeerende echtgenootte weder in zijne woning te ontvangen, haar bij onwil harerzijds met den sterken arm daartoe zou kunnen dwingen.

1888 [→C9]

[D32] *Eerste hulp bij spoorwegongevallen*

Volgens een schrijven van Dr. Stoffel, spoorwegarts te Meppel, was het verbandmaterieel bij het spoorwegongeluk te Ruinerwold voldoende om de eerste hulp te verschaffen. Hij heeft in zijn district aan alle stations en halten verbandkisten en brancards, behalve nog de beschikbare in de rijtuigen. Elke drie maanden worden die door hem geïnspecteerd; het zijn er zeven in getal. Al wil hij aannemen, dat die kisten uitbreiding en verbetering zouden vereischen, zoo kon hij toch verklaren, dat de voorraad van twee der drie die aanwezig waren, voldoende was om de gekwetsten te verbinden en te helpen.

1889 [→A31, A58 en B6-6]

[D33] *Manifestatie Anti-Vaccinedwang Bond*

Den 21sten nov[ember] hield te Amsterdam de Anti-Vaccinedwang Bond een openbare vergadering. Als eerste spreker trad op de heer dr. H. de Cock, off[icier] van gez[ondheid] van het Ind[ische] leger. Hij noemde de vaccine een treurig overblijfsel van Aziatisch bijgeloof en het grootste kwakzalversmiddel der negentiende eeuw. Dit laatste beweren grondde spreker op het feit, dat de vaccine-lymphe in haar samenstelling onbekend en niet voor ontleding vatbaar is, evenals de meeste geheimmiddelen, alhoewel de samenstelling van deze dan toch nog aan één persoon (den uitvinder) bekend is. Ook oefent vaccinelymphe, evenals de geheimmiddelen, schadelijken invloed uit op sommige personen. Voorts meende spreker, dat vele ziekten door de vaccinatie kunnen worden verspreid, en dat het slechts schijnbaar is, dat na de vaccinatie de pokken minder hevig heerschen, daar de statistiek niets bewijst, omdat wellicht de gevaccineerden, die nu geen pokken krijgen, die ook niet zouden gekregen hebben, als ze nimmer gevaccineerd waren. Dat de pokziekte thans in Europa minder heerscht dan vroeger, is te wijten aan de algemeen gunstiger geworden hygiënische verhoudingen: ditzelfde verschijnsel ziet men ook bij vele andere vroeger hevig heerschende ziekten, die thans niet meer worden waargenomen. Het ergste nadeel van de vaccine vond spreker echter

ten slotte, dat, doordat men zich tevreden stelt met een zoogenaamd voorbehoedmiddel, de aandrang om naar de oorzaak van de pokziekte te zoeken, bij de 'wetenschap' verflauwd is.

1890

[D34] *Levering van houdbare melk voor kindervoeding*
De Directeur der Arnhemsche Melkinrichting, de Heer C.H. Beer, oud-apotheker 1ste kl[asse] van het Indisch leger, heeft sinds eenigen tijd gesteriliseerde en met melksuikeroplossing, in verschillende verhoudingen, gemengde melk voor kindervoedsel in den handel gebracht, in flesschen van 150 gram, die bij de aanwending alleen verwarmd en van een zuigspen voorzien behoeven te worden. Deze flesschen worden in kistjes van 24 stuks tegen den prijs van 7½ cent per flesch, en voorzien van een door den Geneeskundigen Kring te Arnhem vastgestelde gebruiksaanwijzing, door het geheele land verzonden. Deze melk kan, volgens de berichten, op een koele plaats bewaard, 8 à 10 dagen goed blijven.

1891 [→A64]

[D35] *Pleidooi voor sanatoriumbehandeling voor tuberculoselijders*

In de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* van 8 januari heeft de heer J.A. Wijnhoff, arts te Utrecht, het 'een eisch des tijds' genoemd, om, nu hier en daar twijfel rijst of Koch's vloeistof wel zal beantwoorden aan de hoog gespannen verwachtingen, die men in den aanvang daarvan koesterde, de openluchtbehandeling op teringlijders te gaan toepassen, zooals dit in Falkenstein, Göbersdorf en vele andere plaatsen geschiedt. Hij meent, dat ons klimaat daartoe volkomen dienstbaar te maken is, en dat wij verplicht zijn voor armen en onbemiddelden op eigen bodem te maken, wat bemiddelden buitenslands kunnen vinden, een herstellingsoord voor borstlijders. Daardoor zullen de geneeskundigen, zoowel in, als buiten de gasthuizen, ontheven worden 'van de zware taak om met hoogst onvoldoende middelen een ziekte te bestrijden', waarvan, onder gepaste behandeling, 'meer dan een vierde' der aangetasten 'zal kunnen genezen,' terwijl nu ongeveer 'een zevende der bevolking' er aan sterft, omdat de middelen, die tot genezing kunnen leiden niet worden toegepast.

1892 [→B2-9]

[D36] *Eenheid van tijdmeting door medici bepleit*

Door tien Rotterdamsche geneesheeren, de H.H. drs. Klinkert, Halbertsma, Rombach, Lycklama, Bosch, Van Anrooy, Van Moll, Simon Thomas, Van Loon en Nolen, is een adres gericht tot den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, waarin zij: 'omdat de nadeelen uit een medisch oogpunt bij het aannemen van den middelbaren tijd van Greenwich voor het maatschappelijk leven zóó groot zijn, dat de invoering van dien tijd als den algemeenen voor Nederland niet aanbevelingswaardig is'; en 'omdat daarentegen de

voordeelen van den midden-Europeeschen tijd uit een medisch oogpunt zóó in het oog springen, dat hij als de algemene tijd voor Nederland wenschelijk is dringend verzoeken, om zoo spoedig mogelijk den midden-Europeeschen tijd voor spoorweg-, post- en telegraafverkeer in te voeren, opdat het maatschappelijk leven zich hij dezen tijd kunne aansluiten'.

1893

[D37] *Geen tandartsen, maar tandmeesters*

Nederl[andsche] Tandmeesters-vereeniging. Op de 16 december j.l. gehouden vergadering werd o.a. besloten, dat de leden zich verbinden, zich voortaan, dat is van af 1 juli 1894, niet meer 'tandarts' doch, zooals de wet voorschrijft, 'tandmeester' te noemen, aangezien volgens het bestuur, de tijd niet meer ver af is, dat van hooger hand zal worden belet het voeren van titels, tenzij deze volgens wettelijke voorschriften zijn verkregen. Ook werd aangenomen, dat het den leden alleen vergund zal zijn te adverteeren in de nieuwsbladen, wanneer zich dit bepaalt tot een bloote adresaan-kondiging.

1894

[D38] *Serumbehandeling van difterie*

Diphtheritis-Heilserum. Binnenkort zal te Utrecht door de H.H. dr. Wirtz en prof. Spronck Behring's diphtherie heilserum bereid en gratis ter beschikking der Nederlandsche geneeskundigen worden gesteld ... voor zoover de voorraad zal strekken. De bereiding toch zal voorloopig op bescheiden schaal plaats hebben en bekostigd worden uit de middelen, waarover de genoemde heeren als Directeuren van 's-Rijksinstellingen kunnen beschikken. Terwijl Dr. Wirtz zich zal belasten met aankoop, keuring, injectie en observatie der paarden, die in 's-Rijks-Veeartsenijschool gestald zullen worden, zal prof. Spronck het diphtheriegift bereiden, het serum contrôleeren en afleveren. Beter zou men in Nederland reinheid en werkzaamheid van het geneesmiddel moeilijk kunnen waarborgen. Moge daarom de onderneming der genoemde heeren met succes bekroond worden en haar, waar zulks noodig mocht blijken, tijdig door regeering of natie financiële steun verleend worden. De redactie van dit Tijdschrift is gaarne bereid gelden in ontvangst te nemen om de H.H. Wirtz en Spronck in staat te stellen, de bereiding van het serum op zoo ruime schaal te verrichten, dat zij aan alle aanvragen zullen kunnen voldoen.

1895 [→C13]

[D39] *Aanzet voor een medische faculteit aan de Vrije Universiteit*

Geneeskundige faculteit op gereformeerden grondslag. Volgens de *N[ieuw]e Rott[er]damsche Courant* van 16 juli zullen de geneesheeren van behoudende richting op godsdienstig gebied dezer dagen een uitnoodiging ontvangen, om toe te treden tot een vereeniging, welke zich ten doel stelt verschillende vraagstukken, welke zich op hun terrein voordoen, te bespreken overeen-

komstig de christelijke beginselen. Het doel dezer vereeniging zal zijn langzaam een weg te banen tot oprichting van een medische faculteit aan de Vrije Universiteit, waartoe reeds sedert jaren voorloopige pogingen zijn in het werk gesteld.

1896 [→A22]

[D40] *Zander-instituten voor fysiotherapie*

De mechano-therapie. De Zander-instituten komen tegenwoordig als paddestoelen op uit den grond, zoodat men bijna zou gaan gelooven dat deze wijze van behandelen in staat zal zijn alle ziekten te genezen. Volgens kolonel W.J. Oosterhoff, arts te Haarlem, die omtrent deze methode een zeer lezenswaardige brochure uitgaf, onder den titel: *De mechano-therapie of de mechanische geneeswijze in verband met het op te richten Zander-Instituut en met het Staalbad te Haarlem*, zijn deze inrichtingen te verdeelen in twee soorten, die met alle (70) toestellen en die welke slechts een gedeelte der toestellen bezitten. Van de eerste rubriek zijn er, volgens Oosterhof, op de wereld 32, waarvan drie, te Amsterdam, den Haag en Rotterdam, in ons vaderland; van de tweede soort bestaan er in het geheel vijftig, waarvan bij ons te lande drie, te Arnhem, Haarlem en Groningen. [...] Zeer terecht verklaart Oosterhof dat de mechanotherapie 'niet als een uitsluitende, alleen tot het doel voerende methode mag worden genoemd, alhoewel zij in verbinding met de andere geneesmethoden, als een uiterst krachtige, veelal sneller tot de gewenschte resultaten voerende, behandelingswijze is te beschouwen. Hij laat er niet minder juist op volgen: 'In vele gevallen mag zij alleen 'met buitengewone voorzichtigheid, in andere in het geheel niet worden toegepast'. [...]

1897 [→A59 en A60]

[D41] *Beroepsorganisatie van vroedvrouwen*

Bond van Vroedvrouwen. Te Purmerend zal op 1 september een vergadering worden gehouden van vroedvrouwen in de provincie Noord-Holland, teneinde een provincialen bond op te richten. Het voorloopig bestuur heeft dr. Niemeyer te Monnikendam uitgenoodigd alsdan een voordracht te houden.

1898 [→A61 en B7-1]

[D42] *Een komen en gaan van ziekenfondsen*

Ziekenfondsen te Utrecht. Te Utrecht is, naar het *Med[isch] Weekblad* bericht, een nieuw fonds opgericht dat een voortzetting is van de oude 'Voorzorg' en openstaat voor alle geneeskundigen en apothekers. Het bestuur bestaat uit de vroegere directeuren van het oude fonds, met twee geneeskundigen en twee apothekers. De vroegere directeurs krijgen voor hun bemoeiingen een vaste som per lid en per week; geneeskundigen en apothekers genieten een vaste som per jaar en per lid. Al de aan fonds verbonden geneesheeren en apothekers verbinden zich voor geen andere ziekenfondsen zich beschikbaar te stellen. Waren zij reeds aan andere fondsen verbonden, dan hebben zij

zich tot de directies dier fondsen gericht, met de mededeeling dat zij na 1 april geen nieuwe leden meer wenschen ingeschreven te krijgen. Van den principieel eisch, dat de deelnemers zich niet aan andere fondsen tevens zullen verbinden, wordt een uitzondering gemaakt voor enkele fondsen, waar winstmaking, ten behoeve van particuliere personen of maatschappijen op aandelen, is uitgesloten.

1899 [→A13, A15, A17, A50, B9-1 en B9-2]

[D43] *Bezoldiging armendokter*

De gemeenteraad te Harderwijk heeft op 3 november een voorstel van B. en W. aangenomen, waarbij een nieuwe manier van bezoldigen der armen-geneesheeren wordt ingevoerd. Aan de armen wordt vrije keuze gelaten tusschen de twee gemeente-geneesheeren en deze worden betaald, uit een vast tractement van f 1.500 voor beiden, naar verhouding der door hen ontvangen ziekenbriefjes. Men zou dit met een sportuitdrukking kunnen omschrijven als 'race' in humaniteit [C.E. Daniëls].

1900 [→A11 en B5-1]

[D44] *Oprichting van Het Groene Kruis*

Onder presidium van W. Poolman, arts te Lage Ruigeweide en Waarder, heeft zich aldaar gevormd een vereeniging (die reeds 97 leden telt) tot bevordering der volksgezondheid. Zij stelt zich ook het aanschaffen en in bruikleen geven van verplegingsmateriaal ten doel en hoopt voor Zuid-Holland te worden wat Het Witte Kruis is voor Noord-Holland.

1901 [→A10]

[D45] *Tandheelkunde is een onderdeel der geneeskunde*

De rechtbank te Amsterdam veroordeelde onlangs twee personen wegens onbevoegde uitoefening der geneeskunde, omdat zij, zonder daartoe bevoegd te zijn, hadden aangekondigd dat zij de tandheelkunde uitoefenden. Thans heeft de Hooge Raad hun cassatieberoep verworpen, omdat 'de tandheelkunde een onderdeel is der geneeskunde'. Zij neemt aan dat wel de wet van 1876 gelegenheid heeft gegeven een afzonderlijke bevoegdheid te verkrijgen voor de uitoefening van de tandheelkunde, doch dat deze ook, volgens de uitdrukkelijke verklaring der regeering bij de tot standkoming der wet, is een tak der heelkunde, dus tot de geneeskunde behoort. Derhalve is ook de tandheelkunde onderworpen aan de voorschriften der wet gegeven omtrent de uitoefening der geneeskunde, terwijl het verbod, tot openbare aankondiging der uitoefening van de geneeskunde zonder daartoe bevoegd te zijn, de tandheelkunde bleef omvatten, daar de wet van 1876 dit niet heeft gewijzigd, noch is gebleken van eenige bedoeling des wetgevers om dat verbod op te heffen.

1902 [→C5 en C11]

[D46] *Geneeskundige hulp te water*

In de NRC van 7 oktober komt onderstaande mede-

deeling voor. De Heeren F.H. Bohré, arts, oud officier van gezondheid K[oninklijke] N[ederlandsche] M[arine], en W. van der Starp, arts, oud quarantaine-dokter te Maassluis, maken bekend, dat zij, om in een bestaande behoefte te Rotterdam te voorzien, zich beschikbaar stellen tot het verleen van genees-, heelen verloskundige hulp op de rivier en in de havens alhier. Hiertoe bedienen zij zich van een stoombootje, genaamd 'Rosa', dat door de volgende uiterlijke teekens kenbaar is: in de top van den mast een witte vlag met rood kruis; om den schoorsteen een witte band met vier roode kruizen; op het voordek aan den mast bevestigd een wit bord, waarop met zwarte letters dokter te lezen staat. Voor de geregelde dagelijksche visites aan boord zullen zij door rivier en havens langzaam stoomen 's morgens van 9 tot 12 uur en 's middags van 2 tot 5 uur. Verlangt een schip geneeskundige hulp, dan zal het hijschen van een witte vlag op een duidelijk zichtbare plaats, daartoe het sein zijn.

1903

[D47] *Uitsluiting van een medicus*

In de vergadering van den Geneeskundigen Kring van Zeeuwsch-Vlaanderen gehouden te Oostburg den 16den juni j.l. is besloten met éénparige stemmen aan den heer M.A. van Noppen, arts te Schoondijke, onder géén voorwaarde en in géén geval hulp te verleen bij eventueel voorkomende ziektegevallen, noch met dezen arts te consulteren. En zulks naar aanleiding van de handelingen, welke de Kring beschouwt als te zijn volkomen in strijd met de eer en de waardigheid van den geneeskundigen stand. Mocht hun hulp als consulent aan ziek- of kraambed worden verlangd zoo zullen de leden terstond daartoe bereid bevonden worden, zoodra de heer Van Noppen de(n) patiënt heeft verlaten.

1904 [→A67, A73, B2-2 en B3-2]

[D48] *Hygiënische vlugschriften*

No. 8 van deze serie van populaire geschriften, ten doel hebbende den lezers te leeren zooveel mogelijk ziekten te voorkomen, heeft bij den uitgever F. van Rossen te Amsterdam het licht gezien. Het is getiteld: *Gezonde mond en tanden*. De schrijver, dr. H. Pinkhof, geeft in dit boekje weer vele nuttige wenken voor moeders, hoe het mondje van den zuigeling te behandelen, hoe zij te zorgen hebben voor de spenen van de fleschen; de fopspeen wordt gelukkig ten sterkste afgekeurd. Daarna wordt het tandenkrijgen besproken en het wisselen der tanden, de tandziekten en het reinhouden van den mond en het gebit. Daar de hygiëne van den mond ook in ons land nog veel te wenschen overlaet, kan dit boekje veel nut stichten.

1905 [→A24 en C32]

[D49] *Verbetering der levenskansen in Nederland*

Zie afb. 224.

1906 [→A23, B2-6, C12 en C16]

[D50] *Mishandeling door een patiënt*

Vrijdagavond is de gemeente-geneesheer te Gendringen, J.H.A. Rupert, door een zijner patiënten in diens woning verradelijk met een ijzeren hamer op het achterhoofd geslagen; toen hij daarop voorover neerviel, heeft de zieke zich op hem geworpen en geruimen tijd met den hamer op het hoofd en op het lichaam gebeukt. De man is gearresteerd en de geneesheer naar een ziekenhuis te Arnhem vervoerd. Zijn toestand is naar omstandigheden gunstig.

1907 [→A2, A21, A42, A65 en C3]

[D51] *Dankbetuiging in de couranten aan geneeskundigen*

De leden der afdeeling Haarlem van de Ned[erlandsche] Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst hebben per advertentie aan het publiek verzocht, voortaan geen dankbetuigingen voor bewezen geneeskundige diensten in de bladen te willen plaatsen.

1908

[D52] *Voor of tegen de dierproeven?*

Onze redactie ontving een brochure met bovenstaanden titel van de hand van den heer P. Varekamp, arts te Zandvoort. Blijkens een inleidend woord heeft deze collega eenigen tijd geleden een openbaar debat over dit vraagstuk gehouden met een predikant, ds. Van der Meulen. Naar aanleiding daarvan heeft hij zijn argumenten, eenigszins uitgebreid, in deze brochure bijeengevoegd, opdat zij in ruimer kring bekend mogen worden. De schrijver zet kort en bondig het nut van dierproeven uiteen, betoogt dat door het verbieden daarvan de vooruitgang der wetenschap zou worden belemmerd en verdedigt de geneeskundigen tegen de aantijging, dat zij wreed en dierenbeulen zouden zijn. Daar staat tegenover, dat in het dagelijksche leven een ontzaggelijk aantal dieren mishandeld wordt enkel door de hebzucht, genot- of gemakzucht der menschen. Daartegen verheft men zijn stem niet, daartegen worden geen wettelijke maatregelen geëischt. Het slot vormt de weerlegging van eenige uitlatingen van ds. Van der Meulen. Hieruit blijkt genoegzaam, van welken aard de bestrijding van dien predikant geweest is en dat het voor collega Varekamp niet moeielijk was deze somwijlen kant noch wal rakende argumenten te weerleggen.

1909 [→A74 en B2-8]

[D53] *Bacillenvrees*

Volgens berichten in de dagbladen heeft de gezondheidscommissie te Doetinchem besloten er bij de zuivelfabrieken in haar district op aan te dringen, geen personen voor de boterfabricatie of het melkvervoer in dienst te nemen, die lijdende zijn aan tuberculose, en bij aanstelling van vast personeel een attest van den geneesheer te eischen.

1910 [→C14]

[D54] *Bescherming van zuigelingen*

Te Rotterdam zal op 6 april een vergadering worden gehouden, onder voorzitterschap van dr. C. Nolen, waarin men zich voorstelt een Vereeniging tot bescherming van Zuigelingen op te richten, zooals er reeds zijn in Den Haag, Leiden, Haarlem en Utrecht. De aanleiding daartoe is het feit, dat, ofschoon in Rotterdam de algemeene sterfte in de laatste jaren belangrijk is afgenomen, in de sterfte der zuigelingen bijna geen daling is te bespeuren, en deze nog altijd ruim zesmaal grooter is dan die van de oudere leden van het menschelijk geslacht. Men meent dat de reden daarvan ligt in de gebrekkige voeding der zuigelingen. Het doel dezer geprojecteerde vereeniging zal door dr. A.A. Hijmans van den Bergh nader worden uiteengezet.

1911

[D55] *Medisch woordenboek*

Van het *Nederlandsch Woordenboek en Kunstwoorden-tolk der Geneeskunde* van dr. Is. Bauwens te Aalst is de zevende aflevering verschenen brengende ons, op bldz. 336, tot in de talloze samenstellingen van het woord 'bekken'. De rijkdom van deze encyclopaedie grenst aan het ongeloofelijke.

1912 [→B5-2, B6-1 en C30]

[D56] *Kankerbestrijding in Nederland*

De *Nederlandsche Staatscourant* no. 44 bevat de bij Koninklijk besluit goedgekeurde statuten der 'Nederlandsche Vereeniging voor Kankeronderzoek en Kankerbestrijding' gevestigd te Amsterdam. De dag van oprichting is 20 februari 1910. De vereeniging stelt zich ten doel door de middelen, welke de wetenschap aangeeft, de kankerziekte te onderzoeken en te bestrijden. Zij is aangesloten bij de Internationale Vereeniging voor Kankeronderzoek. Het bestuur bestaat uit zes personen gekozen uit en door de leden; het wordt bijgestaan door een wetenschappelijke commissie van minstens vijf leden, die over alle voorstellen moet worden gehoord, behalve over die, welke zijn van louter huishoudelijken of financieelen aard.

1913 [→B2-10 en B9-3]

[D57] *Eerste hulp bij bedrijfsongevallen*

Door de geneeskundigen bij de Arbeidsinspectie is een wandkaart samengesteld, die in korte en krachtige bewoordingen de wenken bevat voor hetgeen leeken moeten en kunnen doen bij het voorkomen van een ongeval, zoolang de geneesheer nog niet ter plaatse is. Terecht staat er boven met duidelijke roode letter: 'Stuur vóór alles om een dokter!' Daaronder volgen dan de noodige wenken bij beenbreuken, beroerte, bewusteloosheid, bloedspuwing, voor bloedstelping, bij getroffen door electrischen stroom, flauwte, hersenschudding, bij inademing van vergiftige gassen, voor kunstmatige ademhaling, bij verbranding, verdrinking, voor vervoer van getroffenen, bij vreemde

voorwerpen in het oog, bij wonden en bij zonnesteek of door warmte bevangen. Al deze wenken worden door duidelijke plaatjes toegelicht en verduidelijkt. Het geheel is bedoeld om op bordpapier geplakt opgehangen te worden in fabrieken en werkplaatsen, ter voldoening aan art. 19bis 2 van het Veiligheidsbesluit, hetwelk voorschrijft, dat in fabrieken en werkplaatsen een voldoende aantal biljetten aanwezig moet zijn, waarop de bij ongevallen te verleenen eerste hulp op licht begrijpelijke wijze is beschreven en voor zoover noodig door afbeeldingen is verduidelijkt. De prijs van deze plaat is f 0,15; op bordpapier geplakt f 0,30. Zij is uitgegeven bij G.B. van Goor Zonen te Gouda.

1914 [→B3-3 en C29]

[D58] *Geneeskundige hulp voor de Belgen*

Sedert het begin dezer week vertoeft onze landgenoot dr. L.J.J. Muskens uit Amsterdam te Antwerpen, waar hij op uitnoodiging van het Belgische Roode Kruis de zorg op zich genomen heeft voor een afdeeling van dertig bedden, waar uitsluitend verwondingen van hersenen en ruggemerg zullen worden opgenomen. In den tegenwoordigen oorlog schijnt zoowel van Duitsche als van Belgische zijde de ervaring opgedaan te zijn, dat de verwondingen van het centrale zenuwstelsel nog even ongunstig verlopen als vroeger. Collega Muskens heeft op zich genomen zijn zorgen aan deze verwondingen te wijden en is thans sedert het begin dezer week daartoe werkzaam in het Groote Gasthuis Borgerhout, terwijl overeengekomen is, dat naar zijn afdeeling uit de verschillende sectoren der stelling de desbetreffende verwondingen zullen worden verwezen. Bij een eventueel beleg van Antwerpen zal hij zich daartoe het ongerief moeten getroosten dat beleg mede te maken.

1915 [→A19, B6-10 en B8-2]

[D59] *Het vliegengevaar*

Door den Centralen Gezondheidsraad is een vlugblad verspreid om te wijzen op het groote gevaar, dat vliegen kunnen teweegbrengen, door verontreiniging en besmetting. Op duidelijke en populaire wijze wordt uiteengezet, hoe vliegen nu eens azen op allerlei vuil en afval en dan weer met hun aldaar bevuilde pooten neerstrijken op ons voedsel of op onze huid. Daarna wordt aanbevolen zooveel mogelijk vuilnishoopen en mesthoopen uit de omgeving der huizen te weren en, als dit niet mogelijk is, middelen aan de hand gedaan om ze onschadelijk te maken en de ontwikkeling van vliegenlarven daarin te voorkomen. Voorts wordt er op gewezen, hoe noodig het is de in het voorjaar zich vertoonende eerste vliegen te vangen en te doden, omdat deze de stamouders worden van talrijke generaties nieuwe vliegen, die ons in den zomer zooveel last en gevaar berokkenen. En ten slotte wordt op groote zindelijkheid aangedrongen, want 'waar geen vuil is, zijn geen vliegen!' Ons lijkt het een nuttig werk, dat de Centrale Gezondheidsraad met de verspreiding van dit vlugschrift heeft verricht.

1916 [→A32, B2-3, C15 en C28]

[D60] *Nieuw populairgeneeskundig tijdschrift*

Volgens geruchten, onze redactie ontving geen exemplaar ter kennismaking, is dezer dagen het eerste nummer verschenen van *De Gezondheid. Populair-geneeskundig blad voor het huisgezin*. Hoofdredacteur is J. Nord, arts, uitgever is Johannes Morks te 's-Gravenhage. Het zal tweemaal per maand verschijnen en de bedoeling zal wel zijn den leken kennis bij te brengen van de middelen om ziekte en gebreken te voorkomen, door het op bevattelijke wijze behandelen van verschillende punten uit de gezondheidsleer. De abonnementsprijs bedraagt f 3 per jaar. Van verschillende zijden bereikten ons echter klachten over de advertenties in dit nieuwe tijdschrift. Juist in een populair blad, dat zegt te bedoelen den arbeid van den huisarts te steunen, dient men dubbel voorzichtig te zijn met den inhoud der advertenties. Het maakt geen fraaien indruk, als men den leken advertenties te lezen geeft van 'afdoende' middelen tegen tuberculose, of middelen met 'beproefde krachtige werking' bij neurasthenie, hysterie, nerveuse uitputting, anaemie, chlorose, scrofulose en verschillende huidziekten; ook middelen tegen kaalhoofdigheid zijn er in te vinden. Ons lijkt dat geen gelukkig begin.

1917 [→A33, B2-7 en B6-7]

[D61] *Het promotierecht voor de leerlingen der H.B.S.*

Volgens berichten in de dagbladen hebben de leden der Tweede Kamer Limburg, Albarda, Bongaerts, De Savornin Lohman, Van de Velde, Visser van IJzen-doorn en IJerman, gebruik makend van het recht van initiatief, een voorstel van wet ingediend tot wijziging der artt. 133 en 186f van de Hooger Onderwijswet ten einde aan de getuigschriften van met goed gevolg afgelegd eindexamen van de Hoogere Burgerscholen met vijfjarigen cursus en aan de door de wet daarmede gelijkgestelde examens de bevoegdheid te verbinden tot het afleggen der examens in de faculteiten der geneeskunde en der wis- en natuurkunde.

1918 [→A34, A35, A36 en A62]

[D62] *Zuinigheid met geneesmiddelen*

De minister van binnenlandsche zaken heeft aan alle geneeskundigen in Nederland een omzendbrief gericht om aan te dringen op de uiterste zuinigheid in het voorschrijven en gebruik van genees- en verbandmiddelen. De voorraden daarvan hier te lande verminderen sterk en aanvulling is onmogelijk of zeer moeilijk. Er zijn maatregelen in overweging om door het geven van bepaalde voorschriften in de behoefte aan genees- en verbandmiddelen bij voortduring te voorzien.

1919 [→B2-4 en C18]

[D63] *Nederlandsche geneeskundigen naar Servië*

Men zal zich herinneren, dat dr. Koppeschaar in no. 6 van den loopenden jaargang [63 (1919) I, 480-481] een oproep geplaatst heeft om Nederlandsche artsen voor den burgerlijken geneeskundigen dienst in Servië. Het

pleit voor den ondernemingsgeest van onze geneeskundige landgenooten, dat ongeveer 70 collegae zich tot dr. Koppeschaar gewend hebben om nadere inlichtingen of om zich aan te melden. Den 1sten april is thans de eerste groep naar Servië vertrokken. [...] Onder hun geleide zijn meegegaan acht zusters en twee broeders, terwijl met dezelfde gelegenheid bij toeval zijn vertrokken de collegae Sommer en mevr. Kors-Van Voorthuizen en zuster Van der Kamp, die behoord hebben tot de Nederlandsche ambulance in de Pre Catelan te Parijs en aldaar voor Servië zijn aangenomen, maar eerst nog even een bezoek aan ons land hadden gebracht. De reis geschiedde van Rotterdam uit per ss. Batavier naar Duinkerken, vanwaar een expressedienst bestaat naar Parijs. Te Parijs krijgt het gezelschap nadere orders, die waarschijnlijk zullen luiden door te reizen naar Toulon en zich daar in te schepen op een hospitaalschip naar Saloniki. Door dr. Koppeschaar was te Parijs voor het gezelschap voor onderkomen gezorgd, terwijl hij overleg had gepleegd met het Servische gezantschap aldaar om hen zoo spoedig mogelijk door Parijs heen te helpen. In Servië bevinden zich reeds de collegae Doornbos en Rath. De eerste is reeds eenige maanden geleden van hier vertrokken, terwijl collega Rath van Parijs uit rechtstreeks naar Servië is gegaan. Al deze collegae en al het overige personeel treden in volledigen Servischen staatsdienst; de voorwaarden, waarop zij zijn aangenomen, kunnen wij thans nog niet bekend maken, omdat deze waarschijnlijk nog gewijzigd en verbeterd zullen worden. Dr. Koppeschaar heeft in deze aangelegenheid van het departement van Buitenlandsche Zaken alle mogelijke medewerking ondervonden, wat natuurlijk van veel waarde was.

1920 [→A63, B4-4, B8-3, B9-4 en C35]

[D64] *R.K. Artsenvereniging*

In de vorige week is te Utrecht de eerste algemeene vergadering gehouden der Roomsche-Katholieke Artsenvereniging. Op voorstel van dr. A.C.A. Hoffman (Gouda) werd met bijna algemeene stemmen besloten, naar het voorbeeld van vele buitenlandsche Katholieke artsenverenigingen ook deze vereniging te stellen onder de schutse van den H. Lucas, H. Cosmas en H. Damianus. Als lid van het bestuur werd gekozen dr. L.A. Veeger en tot voorzitter werd benoemd dr. L.H. van Romunde te Utrecht. Over de verhouding der vereniging tot andere verenigingen en meer in het bijzonder tot de Vereniging der Hoogere Standen en de R.K. Werkgeversvereniging werden belangrijke gedachtenwisselingen gevoerd, welke tot algemeen bevredigende besluiten voerden, waarbij de nadruk werd gelegd op het geheel zelfstandig karakter der vereniging. De heer A. van Balen vroeg daarop de aandacht der vergadering voor enkele beschouwingen naar aanleiding van het ontwerp Ziekteverzorgingswet. Eenige leden betoogden de wenschelijkheid zoo spoedig mogelijk tot de uitgave van een eigen orgaan over te gaan, waarop het bestuur toezegt dit punt ern-

stig in overweging te zullen nemen.

1921 [→A28, A68, A69, B6-9 en C39]

[D65] *Het stakingsrecht van medici*

In verband met het feuilleton van de hand van [J.]B. van Tricht in ons vorige nummer [65 (1921) I, 206-9] is het niet van belang ontbloot de aandacht onzer lezers te vestigen op het volgende. Op 21 januari a.s. zal te Leiden promoveeren tot doctor in de rechtswetenschap de heer Th. Bodde op 'Stellingen'. Zijn 23ste stelling luidt aldus: 'Een geneesheer, die onder welk voorwendsel ook, weigert in een ernstig geval geneeskundige hulp te verleenen, maakt zich schuldig aan overtreding van art. 450 W.v.S.R., zoodat hiermede een staking van geneesheeren ten eenenmale veroordeeld is'.

1922 [→A39, A66, B6-8, C17 en C19]

[D66] *Het verblijf aan zee*

Onze collega P. Varekamp, arts te Zandvoort, zal op donderdag 26 januari a.s. te Amsterdam in het gebouw der Vereeniging 'Liefdadigheid naar Vermogen', Raamgracht 4, des avonds te acht uur op uitnoodiging van de Vereeniging voor Physische Therapie een voordracht houden. Vóór de pauze zal de spreker behandelen: 'De aanwijzingen en tegenaanwijzingen van een verblijf aan zee'. Na de pauze stelt hij zich voor te spreken over: 'Stroomverhoudingen aan onze kust, branding, gevaren bij het baden, enz.'. Onzen trouwen lezers is het wel bekend, dat Varekamp van deze onderwerpen reeds langen tijd een diepgaande studie heeft gemaakt, waarvan in de verslagen der Nederlandsche Vereeniging voor Thalassotherapie, in dit Tijdschrift verschenen, af en toe het een en ander is te lezen geweest. Het is dan ook niet twijfelachtig, of deze voordrachten zullen zeer belangwekkend zijn, temeer daar de te behandelen onderwerpen nog verre van gemeengoed van alle artsen zijn. Wij wekken dan ook gaarna de collegae op om deze voordrachten te gaan bijwonen.

1923 [→A25]

[D67] *Nederlandse studenten naar Amerika*

Men verzoekt ons het volgende onder de aandacht der lezers te brengen: De Wetenschappelijke Commissie der Nederlandsch Amerikaansche Fundatie verzoekt studenten aan de Nederlandsche universiteiten en hoogeschoolen (met inbegrip van pas afgestudeerden), die gedurende een jaar of korter hun studiën zouden wenschen voort te zetten in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, zich, met opgave van hun tot dusver afgelegde studiën en met eenige omschrijving van hun studieplan in Amerika. [...] De door de Fundatie te verleenen steun zal in hoofdzaak in vergoeding der reiskosten bestaan. Het getal der uit te zenden studenten (na aanwijzing door de Wetenschappelijke Commissie) zal niet groot kunnen zijn.

1924 [→A29, A40, A46, B5-3 en C21]

[D68] *Onderlinge automobielverzekering voor artsen*

De vereeniging 'Onderlinge automobielverzekering voor artsen' houdt op zondag 26 oktober 1924 te Amersfoort een algemeene ledenvergadering. Deze zal plaats hebben in het Hotel Monopole (vlak tegenover het station) des namiddags te half twee. In deze vergadering zullen de statuten en het huishoudelijk reglement der vereeniging vastgesteld worden. Door het bestuur is een ontwerp daarvan opgemaakt en aan de leden toegezonden. Ik ontleen daaraan o.a. dat het doel der vereeniging is de belangen harer leden als bezitters van automobielen en motorrijwielen te behartigen, in het bijzonder door het doen verzekeren hunner rijtuigen bij derden dan wel door eigen onderlinge verzekering tegen schade of tegen de gevolgen van wettelijke aansprakelijkheid. [...] Leden kunnen zijn, artsen, tandartsen en veeartsen, die in Nederland gevestigd zijn. De contributie is voorloopig vastgesteld op f 2.50, dus zóó laag, dat dit voor niemand een bezwaar kan zijn. Op het oogenblik wordt nog geen entreegeld geheven, van wie zich als lid opgeeft; later zal dit wel het geval zijn, zoodat men zichzelf bevoordeelt door zoo spoedig mogelijk lid te worden. Het aantal leden bedraagt thans reeds over de 200, maar het bestuur acht dit nog steeds te klein; vooral in de groote steden zijn er nog te weinig leden. [...]

1925 [→A37 en C37]

[D69] Comité voor studie van medische beroepsbelangen Vrijdag 13 februari werd de eerste der voordrachten, die genoemd comité voor de a.s. artsen organiseert, in de collegezaal van prof. Wiersma te Groningen gehouden. De leiding was in handen van de medische faculteitsvereniging. In tegenwoordigheid van het bestuur dezer vereeniging, van genoemden hoogleeraar, van het bestuur van de afdeeling Groningen van de Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst, van een bestuurslid van het comité en naar schatting een veertigtal candidaat-artsen zette dr. Koch uit Kampen op rustige, heldere manier uiteen, hoe de jonge arts, die in de praktijk treedt, vreemd komt te staan tegenover allerlei maatschappelijk-geneeskundige verhoudingen en belangen en welk een betrouwbare gids hem daarbij kan zijn de Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst. Doel en werkwijze dezer vereeniging werden, ook naar aanleiding der geschiedenis, uiteengezet en op de noodzakelijkheid van toetreding tot die Maatschappij gewezen. Herhaaldelijk betoogde spreker, dat voor den arts, maar niet minder voor zijn patiënten, het van het allergrootste belang is, dat de eerste alleen afhankelijk is van de laatsten. De voordracht oogstte veel bijval. In de komende weken zullen dergelijke avonden ook in de andere universiteitsteden worden op touw gezet.

1926 [→A41, A45 en B2-5]

[D70] *Bestrijding van lepra*

Op 18 september heeft te 's-Gravenhage een ledenverga-

dering der Nederlandsche Vereeniging ter bestrijding van de Lepra plaats gevonden onder voorzitterschap van dr. J.C.J. Bierens de Haan. Als nieuw lid van het bestuur werd o.a. gekozen mej. A.C. Hissink, arts te Amsterdam. De voorzitter deelde mede, dat het bestuur, hoewel overtuigd dat de ware verzorging van lepralijders in ons land het best zou geschieden in een sanatorium, heeft besloten, gezien het feit, dat de lepralijders in de academische ziekenhuizen, met name te Utrecht, behandeld kunnen worden, de exploitatie van Heidebeek niet te hervatten, doch voorloopig zich te bepalen tot het verleenen van geldelijken steun aan de lijders, die verpleging in de ziekenhuizen genieten, en aan het Oranje Kruis in Oost-Indië, den Nationalen Bond tot bestrijding der Melaatschheid. De heer L. Bodaan uit Rotterdam, oud-zendeling in Nederlandsch Oost-Indië, sprak daarna over zijn werk op den zendingspost Kabon Djahé voor melaatschen in de kolonie Lave si Momo (Sumatra). De voorzitter merkte op, dat de lepra in Indië zóó verspreid is, dat afdoende hulp tot heden nog niet mogelijk is geweest, maar dat toch het begin er is en dat dit werk moet worden voortgezet.

1927 [→A47 en C20]

[D71] *Is de gezondheidsraad een nuttige instelling?*

In het voorloopig verslag over hoofdstuk X der Staatsbegroting 1927 wordt door 'eenige leden' de vraag gesteld, hoe de minister denkt over het nut van den Gezondheidsraad, en of de kosten dat nut niet overtreffen.

1928 [→A27 en A51]

[D72] *Tentoonstelling van den arbeid van Onvolwaardige Arbeidskrachten*

Ter gelegenheid van het te Amsterdam gehouden congres betreffende arbeid en arbeidsmethodes voor onvolwaardige arbeidskrachten is een tentoonstelling in het Stedelijk Museum ingericht. Het is inderdaad een zeer merkwaardige en leerrijke tentoonstelling en telkens is men opnieuw vervuld van bewondering voor wat onvolwaardige arbeiders en arbeidsters kunnen presteeren. De tentoonstelling is verdeeld in verschillende groepen, die onder leiding van een deskundige is samengesteld. [...] Niet alleen aanschouwelijk, (ik noem slechts het rietwerk van de invalide Nederlandsche mijnwerkers, het schoenwerk en het horlogewerk der Fransche oorlogsinvaliden, de tuinbouwgewassen der Rekkensche inrichting, het kunstnijverheidswerk der sanatoria-nazorgpatienten) doch ook uit cijfers en graphieken leert men, hoe blinden, hardhoorenden, zwakzinnigen en kreupelen nuttige menschen in de maatschappij kunnen zijn. En menig arts zal zijn nut er mede kunnen doen kennis te nemen van de nieuwere methodes en toestellen, die tot dit doel leiden.

1929 [→B5-4]

[D73] *Artsenlijst in de telefoongidsen*

Het hoofdbestuur der Posterijen en Telegrafie heeft

besloten ten gerieve van de telephonisch aangesloten in de grootere locale rijkstelefoongidsen de artsen, behalve onder hun familienaam, kosteloos onder het verzamelhoofd artsen op te nemen.

1930 [→A43, C23, C27 en C31]

[D74] *Bakkerseczeem*

Eenigen tijd geleden heeft de directeur-generaal van den Arbeid een onderzoek ingesteld naar den aard en den omvang van het veelvuldig voorkomen van bakkerseczeem. In verband hiermede heeft d.d. 21 september 1929 het hoofdbestuur van den Nederlandschen Centralen Bond van Christelijke Arbeiders(sters) in de Bedrijven van Voedings- en Genotmiddelen een adres aan den Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid gericht, waarin op herziening van de Ongevallenwet werd aangedrongen. Bij de herziening van de Ongevallenwet in 1928 in verband met de uitbreiding van de lijst van beroepsziekten, welke gelijk gesteld worden met een ongeval, was 'bakkerseczeem' daarbij niet opgenomen. Daar volgens een der bepalingen van het Broodbesluit personen lijdende aan deze ziekte niet in het bedrijf mogen werkzaam blijven, ontbrak naar het oordeel van adressant de bescherming op grond van de Ongevallenwet, welke daartegenover zou moeten worden verleend. Mede in het belang van de volksgezondheid werd bij den minister aangedrongen, een herziening van de Ongevallenwet op dit punt te willen bevorderen. [...]

1931 [→B1-2]

[D75] *Dr. Aletta Jacobs Huis te Amsterdam*

De afdeling Amsterdam van den Nieuw-Malthusiaanschen Bond verkreeg in maart j.l. van het Bondscongres toestemming, om te Amsterdam te stichten een consultatiebureau, van waaruit gecentraliseerd voorlichting zal plaats vinden. In verband met het feit, dat dr. Aletta Jacobs de eerste was, die te Amsterdam op dit gebied baanbrekend werk heeft verricht (zij stichtte in de Jordaan een gelegenheid, waar arme vrouwen voorlichting en hulp van haar kregen) besloot men het bureau te noemen: dr. Aletta Jacobs Huis, met als ondertitel: Adviesbureau voor Huwelijk, Geslachtsleven en Geboorteregeling. Het bureau zal waarschijnlijk 15 september geopend worden.

1932 [→B1-4 en C34]

[D76] *Ongelukken bij voetballers*

De medische commissie van den Koninklijken Nederlandschen Voetbalbond deelt mede, dat zij over het seizoen 1931-1932 bericht kreeg van de volgende ongevallen: 21 beenbreuken, 1 polsbreuk, 5 sleutelbeenbreuken, 1 ribbreuk, 1 jukbeenbreuk, 4 hersenschuddingen (waarvan een ernstige), 1 knieschijfluxatie, 1 inwendige kneuzing, 1 ernstige bloedingstorting in de peesscheeden van den voet. De commissie betreurt het, dat de keuring der voetballers, althans de verplichte medische keuring bij toelating van nieuwe leden, nog steeds niet reglementair is vastgesteld.

1933 [→B6-4 en B8-4]

[D77] *De Ultravioletdag*

Na de Anatomendag en de Physiologendag kan thans een Ultravioletdag aangekondigd worden. Het initiatief hiertoe is genomen door het Bestuur van de stichting voor Biophysica en de Commissie voor ultravioletverlichting van het Nederlandsche Genootschap voor Verlichtingskunde. De Ultravioletdag zal gehouden worden op zaterdag 4 maart in 's-Gravenhage. Verschillende vraagstukken betreffende het gebruik van ultraviolette straling worden dan behandeld en wel: (1) Gurwitsch-straling, door prof. L.K. Wolff (Utrecht); (2) Praeventie en genezing van ziekten door ultraviolet licht door prof. E. Gorter (Leiden); (3) Schadelijke werking van ultraviolet licht op het oog, door prof dr. H.J.M. Weve (Utrecht); (4) Vermoeidheidsverschijnselen bij receptoren voor licht, door dr. J.H. de Boer (Eindhoven); (5) Ultraviolette straling van het zonlicht, door dr. M. Minnaert (Utrecht), [en] (6) Ultraviolette straling van kunstmatige lichtbronnen, door dr. A. van Wijk (Eindhoven). [...]

1934

[D78] *Praeventieve Geneeskunde Dag*

Al weer zijn de 'dagen' met een vermeerderd: den 27sten october is te Utrecht de eerste Praeventieve Geneeskunde Dag gehouden, uitgaande van het Instituut voor Praeventieve Geneeskunde. Zooals de voorzitter dr. N.M. Josephus Jitta, in zijn openingsrede zeide, stelt dit Instituut zich drieërlei taak: ten eerste het verrichten van wetenschappelijke onderzoekingen, ten tweede het geven van onderwijs, ten derde het toepassen van de praeventieve geneeskunde in de praktijk. De vergadering werd door een 60-tal belangstellenden bijgewoond, waaronder de Directeur van de Volksgezondheid mr. L. Lietaert Peerbolte en de Hoofdinspecteur dr. R.N.M. Eykel.

1935 [→A48, A49 en C22]

[D79] *Tentoonstelling over Prof. Schweitzer en zijn werk*

In den boekwinkel van Lankamp en Brinkman te Amsterdam, Spiegelgracht, zal van 9 tot en met 23 november een tentoonstelling worden gehouden over prof. Schweitzer en zijn werk. Bibliographische inzendingen zullen worden geëxposeerd, en over den arbeid in Lambarene zijn vele merkwaardigheden bijeengebracht, zooals een uitgebreide verzameling photo's van het ziekenhuis te Lambarene en voorwerpen door de negers in het ziekenhuis vervaardigd. Verder portretten, teekeningen en vele bijzonderheden over prof. Schweitzer. De tentoonstelling is geopend van 9 tot 5 uur en is voor iederen belangstellende toegankelijk.

1936 [→B6-5]

[D80] *Arbeidersdorp voor volwassen geesteszwakken*

Het bestuur der dr. Willem van den Bergh-stichting te Noordwijk-Binnen heeft besloten een proef te nemen met een door den directeur dezer inrichting uitgewerkt plan om op goedkoope en doelmatige wijze te

voorzien in de verzorging van oudere zwakzinnigen. Gedacht wordt aan die patiënten, wier karaktereigenschappen niet zoo hinderlijk zijn, dat gestichtsverpleging voor hen noodzakelijk is, terwijl zij toch anderzijds tegen het maatschappelijke leven niet zijn opgewassen.

1937 [→A56 en B5-5]

[D81] *Medische voorbereiding op een gasoorlog*

Bij de Rijksuitgeverij is verkrijgbaar een geheel nieuwe en zeer uitgebreide bewerking van no. 6 [over] *De chemie der oorlogsgassen*, welke in 1928 in bovengenoemde reeks is verschenen en welke in hoofdzaak bevat de stof, die de leeraar in de chemie bij de Militaire Gasschool dr. A.P.J. Hoogveen, bij zijn lessen behandelt. Achtereenvolgens worden besproken: rook en nevels; oorlogsgassen; gasdichte kleding; brandstichtende middelen en actieve kool. Voorts bevat het werk hoofdstukken, waarin het verband tusschen chemische structuur en physiologische werking nader wordt nagegaan en waarin eenige gegevens over nieuwe oorlogsgassen voorkomen. De prijs bedraagt f 3. [...] Voorts zal de Commissie van Advies nopens Chemische en aanverwante Verdedigingsvraagstukken de publicatie harer rapporten aanvangen met een brochure no. 2 door prof. dr. A. Klarenbeek over: *Bijdrage tot de kennis van het voorkomen en de behandeling van mosterdgaswonden*. In dit nummer worden behandeld: Het normale proces der huidbeschadiging door mosterdgas bij den mensch. Het normale proces der huidbeschadiging door mosterdgas bij konijn, paard en hond. De prophylactische huidbescherming door middel van op de huid gebrachte praeparaten. De onmiddellijke huidontsmetting ter voorkoming van beschadiging. Korte beschouwing over de therapie van de beschadiging der huid door mosterdgas. De prijs bedraagt f 0,95.

1938

[D82] *De tandheelkundige voorziening in ons land*

Het dagelijksch bestuur der Nederlandsche Vereeniging voor Sociale Tandheelkunde, heeft in een particuliere audiëntie den Minister voor Sociale Zaken gewezen op de gebrekkige wijze, waarop in Nederland in de tandheelkundige voorziening, zoowel van de kinderen als van de volwassenen, is voorzien. De voorzitter der vereeniging legde den minister de vraag voor, of het niet gewenscht zou zijn, dat een staats- of ministerieele commissie een onderzoek zou instellen naar den stand van zaken en, zoo zij die onvoldoende mocht achten, middelen zou voorstellen, om daarin verbetering te brengen. De minister zegde overweging der zaak toe.

1939 [→C24 en C38]

[D83] *Het bevolkingsonderzoek in de Wieringermeer*

Voor het eerst zullen studenten in de geneeskunde van de Universiteit van Amsterdam deelnemen aan het werk van de Stichting voor het Bevolkingsonderzoek

in de Drooggelegde Zuiderzeepolders. Leider is dr. A. de Froe, hoofdassistent van prof. Woerdeman. In de eerste plaats zullen alle schoolkinderen in den Wieringermeer anthropologisch worden onderzocht, zoodat de lichamelijke eigenschappen van dit deel der polderbevolking in het jaar 1939 bekend zullen zijn. Daarna zullen de onderzoekingen tot de volwassenen worden uitgebreid, en wel tot degenen, die door hun afkomst en door hun verhouding tot den polder, daarvoor het meest in aanmerking komen, dit zijn de pachters en hun gezinnen. Voor de Stichting verzamelt men op een nieuwe wijze materiaal en de studenten hebben een practicum, zooals zij dat tot nog toe niet kenden.

1940 [→A38, A52, B10-2, B10-3, B10-4 en C25]

[D84] *Het werk op 'Kareol'*

In *Het Nederlandsche Roode Kruis*, no. 11, 1940 vertelt arts C. Kroon, directeur-geneesheer van het herstellingsoord van het Nederlandsche Roode Kruis te Aerdenhout, over het werk op 'Kareol'. Hier komen in hoofdzaak soldaten en burgers, die nog de gevolgen ondervinden van kogel- of granaatscherfverwondingen. Een deel van hen doet gymnastiek in het gymnastieklokaal der gemeente Bloemendaal, of zwemt, andere groepen doen been- of armoefeningen, of zeer eenvoudige sport. De nieuwste afdeling is een groote werkplaats, met draaibanken, boormachines en zoo voort; hier oefenen de verpleegden hun handen en vingers. De massagedienst staat onder leiding van een masseur, bijgestaan door twee masseuses. De ademhalingsgymnastiek boekt uitstekende resultaten bij patiënten met longschoten. Tot nu toe zijn 178 patiënten opgenomen en 100 vrijwel genezen ontslagen.

1941 [→A53 en C26]

[D85] *Voorlichtingsbureau van den voedingsraad ingesteld*

In mei 1940 heeft de Voedingsraad een Commissie van Voorlichting opgericht, waarin vertegenwoordigd waren het Nijverheidsonderwijs voor meisjes, de Commissie inzake Huishoudelijke Voorlichting en Gezinsleiding, de Stichting voor Huishoudelijke Voorlichting ten Plattelande, de Stichting tot Wetenschappelijke Voorlichting op Voedingsgebied en de Contactcommissie van den Nationalen Vrouwenraad. Om de voorlichting zoo doeltreffend mogelijk te doen zijn, heeft de Voedingsraad, in overleg met de Commissie van Voorlichting, gemeend een voorlichtingsbureau te moeten instellen, onder leiding van dr. C. den Hartog. Deze maatregel beoogt aan de huisvrouwen op wetenschappelijk verantwoorde wijze voorlichting te geven bij de voedselbereiding voedingsleer, waarbij het bureau zich in hoofdzaak zal richten op de practijk van het dagelijksche leven. Het bureau is gevestigd dr. Kuiperstraat 8, te 's-Gravenhage.

1942 [→A20]

[D86] *Volksgebruiken en volksgeloof bij zwangerschap en kraambed*

In aanvulling van het bericht over de nieuwe vragenlijst der Volkskundecommissie van de Akademie van Wetenschappen [NTvG 1942, I, 274-275] het volgende. Deze lijst bevat onder andere vragen naar het geloof aan bepaalde voortekenen, die aangeven of het verwachte kind een jongen of een meisje ofwel een tweeling zal worden, de leefwijze die de zwangere vrouw in acht moet nemen, verschijnselen tijdens de zwangerschap die wijzen op een bepaald verloop van de geboorte (een neusbloeding wijst er bij voorbeeld op, dat het kind spoedig zal sterven), het bekende 'verzien', het overdragen van eigenschappen van de moeder op het kind, al of niet gunstige dagen voor de geboorte, het begraven of verbranden van de nageboorte, het geloof in verband met kinderen, die met den helm zijn geboren, het verwisselen van pasgeboren kinderen, de 'eerste kerkgang' van de moeder, tooverij en hekserij, de herkomst der kinderen (de ooievaar en de kool!), bijzondere gebruiken bij de begrafenis van een kraamvrouw en zo voort. Het ligt voor de hand, dat vooral practiseerende artsen, met name op het platteland, op dit gebied waardevolle gegevens zouden kunnen verschaffen. De commissie doet daarom op hen een beroep, en verzoekt hun, die een vragenlijst ter invulling zouden willen ontvangen, dit kenbaar te maken (bij voorbeeld door toezending van hun naamkaartje) aan het Centraal Bureau voor Nederlandsche Volkskunde, Kloveniersburgwal 29 (Trippenhuis), Amsterdam (C). De gegevens zullen onder andere, voor zoover dat mogelijk is, op kaart worden gebracht ten behoeve van den Atlas der Nederlandsche Volkskunde, die bij dit bureau in bewerking is.

1943 [→B4-5]

[D87] *Plaatsgebrek in de ziekenhuizen*

De directeur van den G.G. en G.D. van Amsterdam heeft aan de artsen een circulaire gezonden, dat het aantal patiënten, wachtende op opneming voor tonsillectomie of herniotomie, tengevolge van plaatsgebrek met den dag stijgt. Het is dan ook uitgesloten, dat deze patiënten binnen afzienbaren tijd zullen kunnen worden opgenomen. Slechts indien ernstige verwikkelingen, zooals rheuma of nierprikkeling bij recidiverende angina, en lichte incarceratieverschijnselen bij een hernia ziekenhuisbehandeling onvermijdelijk maken, kan opneming worden aangevraagd.

1944 [→A26 en B1-3]

[D88] *Chirurgische ploegen van het Nederlandsche Roode Kruis*

Het hoofdbestuur van het Nederlandsche Roode Kruis heeft in samenwerking met de plaatselijke Roode-Kruisafdelingen, in al die gemeenten van ons land, waar twee of meer chirurgen zijn gevestigd, zoogenaamde kleine chirurgische ploegen geformeerd. Deze ploegen hebben tot taak uit te rukken naar plaatsen, die door een ramp zijn getroffen en waarbij het aantal gewonden zó groot is, dat de ter plaatse gevestigde chirurgen den stroom niet meer kunnen verwerken.

Het personeel van zulk een ploeg bestaat uit één chirurg met een assistent en twee à drie verpleegsters. Als materiaal voeren zij mee een chirurgisch instrumentarium, verbanden, narcosemateriaal, linnengoed en zoo noodig gedroogd bloedplasma. De voornaamste taak van deze ploegen is, de operatieve capaciteit van bestaande en nog intact zijnde ziekenhuizen te vergroten. Wanneer er in de getroffen plaats geen ziekenhuis is, of wanneer het ziekenhuis is vernield, kunnen de chirurgische ploegen in ieder geval eenige voorloopige chirurgische hulp bieden, bij voorbeeld in een noodziekenhuis, gebouw voor wijkverpleging en dergelijke totdat de afvoer van de gewonden naar elders kan geschieden.

1945 [→B10-1]

[D89] *Petroleum voor bevallingen en zuigelingen*

Ook voor bevallingen wordt thans weer petroleum verstrekt, indien andere warmtebronnen ontbreken. De aanvragen moeten geschieden door de betrokkenen op formulier H, terwijl bovendien moet worden overgelegd een attest van arts of vroedvrouw. Deze aanvragen geschieden dus niet via de vertrouwensartsen. Verstrekt worden twee rantsoenen per bevalling. Voor de voeding en verzorging van zuigelingen wordt eveneens petroleum beschikbaar gesteld en wel één rantsoen per week gedurende 28 weken na de geboorte. Ook hier geschiedt de aanvraag door de betrokkenen op H formulier en moet een attest van arts of vroedvrouw worden overgelegd.

1946 [→B1-5]

[D90] *Een departement van volksgezondheid*

Het bestuur der Algemeene Nederl[andsche] Ver[eeniging] voor Sociale Geneeskunde heeft aan den kabinetsformateur, mr. Beel, een telegram gezonden om met klem te pleiten voor het inrichten van een afzonderlijk Departement van Volksgezondheid, dat subsidiair volksgezondheid en sociale verzekering samen zou kunnen omvatten.

1947 [→B10-5]

[D91] *Moedermelkcentrale te Amsterdam*

Door samenwerking van verschillende diensten en het Roode Kruis is te Amsterdam een moedermelkcentrale in wording. De melk zal worden afgehaald, gedroogd volgens het lyophile systeem en in poedervorm bewaard. De melkgeefsters, die zich voornamelijk door middel der consultatiebureaux voor zuigelingen beschikbaar stellen, kunnen zich ook rechtstreeks aanmelden bij het Centraal Laboratorium van den Bloedtransfusiedienst in het Binnen-Gasthuis. Men hoopt dezen dienst over geheel Nederland te kunnen uitbreiden.

1948

[D92] *Adviescommissie inzake het alcoholvraagstuk*

Bij beschikking van de Minister van Sociale Zaken van 25 juni 1948 is deze commissie ingesteld, met opdracht:

(1) de problemen, verband houdende met het naaologische alcoholvraagstuk, in onderlinge samenhang te bezien; (2) de Regering van advies te dienen over te nemen overheidsmaatregelen; (3) zo nodig aan te geven, welke wijzigingen in de wettelijke regeling van de kleinhandel in alcoholhoudende dranken aangebracht dienen te worden. [...]

1949 [→B7-2, B7-3 en C36]

[D93] *Televisie bij het universitaire onderwijs*

Ter gelegenheid van de diesviering der Leidse Universiteit is in de collegezaal een televisie-opname vertoond van een operatie, uitgevoerd door prof. Suermondt en dr. Kweekel. Ongeveer 200 toeschouwers konden aldus de operatie volgen. Deze demonstratie was de eerste van die aard in Europa; zij was technisch verzorgd door de Philips-fabrieken.

1950 [→A44, B7-4 en B7-5]

[D94] *Gelijkstelling van de examens in de Benelux-landen*

De eindexamens van middelbare scholen in Frankrijk en Luxemburg zijn blijkens verschenen staatsbladen gelijk gesteld met die in Nederland, zodat personen uit deze landen, die in het bezit zijn van een dergelijk getuigenschrift, een studie aan de Nederlandse universiteiten en hogescholen kunnen beginnen. Verder is een aantal academische examens, afgelegd in België, erkend voor het Nederlandse universitaire onderwijs. Dit zijn zowel kandidaats- als doctoraalexamens. Met betrekking tot België waren de eindexamens van middelbare scholen reeds eerder erkend. Ten aanzien van Frankrijk wordt thans de gelijkstelling van academische getuigenschriften bestudeerd.

1951

[D95] *Plan voor Nederland van de Wereldgezondheidsorganisatie*

Volgens aanbevelingen die door de regionale commissie van de Wereldgezondheidsorganisatie op haar eerste zitting te Genève zijn aangenomen, zal de organisatie in 1953 medische en openbare gezondheidsprogramma's steunen, die naar schatting meer dan een miljoen dollar zullen kosten. Sterke nadruk wordt gelegd op de coördinatie van de nationale politiek der verschillende landen ten aanzien van de gezondheidszorg. Het program voorziet in het bouwen van scholen voor openbare gezondheidszorg in Nederland, Scandinavië, Oostenrijk en Italië (*Trouw*, 8 september).

1952 [→B1-1]

[D96] *Krankzinnigen een dagje uit*

Het *Tijdschrift voor Ziekenverpleging* van 1 februari doet verslag van een welgeslaagde tocht met autobussen op 11 september 1951 van 213 krankzinnige vrouwelijke patiënten van het Provinciaal Ziekenhuis nabij Santpoort. Deze vrouwen vormden het grootste deel van een afdeling (totaal 275 patiënten), waarvan alleen

de allergerste hulpbehoevenden werden thuisgelaten. De verpleegsters gingen mee, echter niet in uniform, zodat zij althans naar het uiterlijk niet van de patiënten waren te onderscheiden. De tocht voerde langs het paleis Soestdijk, waarvan een schizophrene vrouw opmerkte 'Woont hier de Koningin? Nou die heeft een mooi gesticht, hoor!' Opmerkelijk was, dat geen enkele patiënte onzindelijk deed, anderen vergaten te spuwen. Autistische patiënten waren vol belangstelling voor de omgeving. Ook na thuiskomst was nog een tijdlang een goede invloed van de tocht merkbaar.

1953 [→C1]

[D97] *Marihuana ook in Nederland*

Volgens dr. J.A. Molhuysen (*Het Reddingwezen*) is de smokkelhandel in marihuana ook in Nederland gesignaleerd. Het middel is al enige tientallen jaren berucht in Amerika, waar het vooral door de jeugd veel wordt misbruikt. Het heeft allerlei aantrekkelijke schuilnamen zoals 'mugler', 'reefers', 'May Warner', 'Indienhay', 'the weed' en 'tea'. Het middel wordt verkregen uit de Indische hennepplant, *Cannabis indica*. De meest gebruikelijke methode is, dat men de topbloemen in gedroogde toestand in sigaretten rolt. Het wordt dan ingeademd ter wille van zijn dronken makende werking. 120 mg van het droge extract veroorzaakt al symptomen van voorbijgaande aard. Het roken van vier sigaretten kan acute intoxicatie teweegbrengen. Men schrijft in Amerika vele misdaden zoals aanranding, verkrachting, moord, roof en zelfmoord toe aan de werking van marihuana.

1954 [→C33]

[D98] *Huisartsen en ziekenfondsen*

Op 17 december 1953 keurde de Ziekenfondsraad een voorlopige overeenkomst tussen ziekenfondsen en huisartsen goed. In deze overeenkomst werden onder andere de honoraria der huisartsen met terugwerkende kracht tot 1 juli 1953 bij wijze van voorschot tot f 7 verhoogd. De Kroon heeft daarop bij besluit van 24

december 1953 het besluit van de Ziekenfondsraad voor de tijd van drie maanden geschorst. Op de tweede Kerstdag 1953 heeft vervolgens te Utrecht een spoedvergadering plaats gevonden van de Landelijke Huisartsen Organisatie van de Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst. Op deze vergadering werd met algemene stemmen het besluit genomen dat de huisartsen zich per verrichting zouden laten betalen in afwachting van een nadere overeenkomst. Daar inwerkingstelling van dit besluit op zeer korte termijn de ziekenfondsen in moeilijkheden zou kunnen brengen, hebben de huisartsen als ingangsdatum van deze gewijzigde honorering 1 februari 1954 vastgesteld.

1955 [→A75]

[D99] *Artsen contra gebruik van atoomwapens*

De Amsterdamse arts K. May heeft de voorzitters van de Eerste en Tweede Kamer een door 170 Amsterdamse artsen en 117 andere personen mede-ondertekend schrijven aangeboden, waarin hij de volksvertegenwoordiging dringend verzoekt de regering te overtuigen van de noodzakelijkheid, dat er een algemeen verbod tot het experimenteren en het gebruiken van atoomwapens zal komen; de overheid zou naar het oordeel van de adressant de kwestie bij de Verenigde Naties aan de orde moeten stellen (*Trouw*, 21 juni).

1956 [→B8-5]

[D100] *Salk-vaccine naar Nederland?*

Volgens de dagbladen heeft prof.dr. P. Muntendam, directeur-generaal van de Volksgezondheid, tijdens een bezoek aan New York verklaard, dat het mogelijk zal zijn dit jaar nog 250.000 doses salk-vaccine uit Amerika in Nederland te ontvangen, zodat hier op beperkte schaal met inenting tegen poliomyelitis zou kunnen worden begonnen. Men heeft dan voorlopig een betrouwbare en veilige entstof. Het (levende) vaccine van Sabin is de eerstvolgende jaren nog niet te verwachten.